

Молода Україна

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ XLII

КВІТЕНЬ -- 1992 -- APRIL

Ч. 411

Дбаючи про майбутнє.

ISSN 0026-9042

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Канаді:

B. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario

Ihor J. Lysyk,
885 Beaufort Ct.
Oshawa, Ont. L1G 7J7

T. Boyko,
2582 Cornwall Dr.
Penticton, B.C. Y2A 6X3

В США:

Головний представник

Iw. Ivahnenko,
72 Feather Bed In.
Hopewell, N.J. 08525

Pawlo Prokopenko,
75 Kennedy Circle
Rochester, N.Y. 14609

W. Ponomarenko,
5802 Vandalia Ave. S.W.
Cleveland, Ohio 44144

В Англії:

A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.
London W. 11, - England

В Австралії:

T. Myronenko,
P.O. Box 302
Parramatta, N.S.W.
Australia 2150

МОЛОДА УКРАЇНА

MOLODA UKRAINA

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

A Ukrainian Monthly Magazine
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Canadian Youth
Association -- ODUM

Голова ЦК: М. МОРОЗ

Редагує Колегія:

Л. Ліщина -- редактор,
Ю. Криволап, В. Родак,
А. Лисий, О. Пошиваник,
Л. Павлюк, О. Харченко,
В. Корець.

Адміністратор Зіна Корець
Тел. (416) 763-3422

In USA -- Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: M. Moroz

3253 Lakeshore Blvd. W.
Toronto, Ont. M8V 1M3

Це число підготувала Валентина Родак.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Річна передплата

У США, у Канаді і в Україні ..... 20.00 доларів

Ціна одного примірника: 2.00 дол.

В Австралії ..... 13.50 дол. (австрал.)

Ціна одного примірника: 1.60 дол.

В Англії і Німеччині ..... 14.50 дол. (америк.)

Ціна одного примірника: 1.65 дол.

В усіх інших країнах Європи ..... 13.50 дол. (америк.)

Ціна одного примірника: 1.35 дол.

В усіх країнах Південної Америки ..... 12.00 дол. (америк.)

Ціна одного примірника: 1.00 дол. (америк.)

Зазначене число після прізвища передплатника означає останнє число журналу, за яке заплачено передплату.

За зміну адреси просимо прислати поштові значки або інтернаціональні купони (International coupon) на суму 65 канадських центів.

Редакція не приймає матеріалів без підпису автора і застерігає за собою право скорочувати статті і правити мову, рукописів не повертає.

Статті підписані прізвищем або ініціалами автора не завжди відповідають поглядам редакції.

За зміст і мову оголошень редакція не відповідає.

Листування з редакцією та адміністрацією просимо слати на адресу:

MOLODA UKRAINA

Box 40, Postal Station "M", Toronto, Ontario, Canada, M6S 4T2

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Поезії -- В. Ворскло, О. Олесь, Д. Павличко, Й. Струцюк, М. Пронченко, М. Щербак. З нагоди світлого Христового Воскресіння -- Президія Секретаріату СКВУ; Великодній привіт ДЦ УНРеспубліки в екзилі. В. Родак -- Народний співець -- Кобзар Тарас Шевченко; ОКО -- Леонід Молодожанин; О. Родак -- Павло Іванович Муравський; П. Муравський -- Спогади про Бориса Романовича Гмирю; Ювілейні Лисенківські урочистості; В. Андрієвський -- Життя і твори Миколи Лисенка; О. Х. -- Д-р Євгенія Пастернак нагороджена премією ім. В. Винниченка. Сторінка Юного ОДУМ-у. Кореспонденція.

НА ОБКЛАДИНЦІ: В. В. - 89 р. ДБАЮЧИ ПРО МАЙБУТНЄ. Плякат.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

*Проясніло серце кожне --
Чорний лід зневіри скрес
І лунає переможно
Дзвін надій: Христос Воскрес!*

*Брунька, квітка, сонця промінь --
Світ життю радіє ввесь.
Залунав весняний гомін
Скрізь -- Воістину Воскрес!*

*Думка, мрія не загине --
Це зерно на ниві літ.
З мрії встане Україна,
Міт обернеться в граніт.*

*Воскресення -- символ віри!
Смерть обернеться в буття,
Крізь листки торішні сірі
Устає в квітках життя.*

ВОСКРЕСЛА УКРАЇНА

*Воскресла, воскресла! Хай дзвони лунають,
Хай летиться громами по світу луна,
Хай небо, хай сонце, хай зорі співають:
-- Воскресла, воскресла Вона!*

*Воскресла, як мрія, оплакана кров'ю,
Згадалась, як казка, забута давно,
Вернулась, як бранка, в свій стан з хоругвою,
Влетіла, як пташка, весною в вікно.*

*Воскресла, воскресла! Хай душі радіють,
Хай сонця усмішку піймають уста
І нею всю землю, ввесь світ обіймають:
Це друге ясне воскресіння Христа!*

Великдень 1918 р.

*Христос
Воскрес!*

З ВЕЛИКИМ СВЯТОМ ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВОГО

сердечно вітаємо

Український народ в Україні та всіх українців у цілому світі, Президента, архиєреїв і священство українських церков, провід і членство Народного Руху України, президію і секретаріят СКВУ, братні організації, всіх членів ОДУМ-у, Товариства Одумівських Приятелів, дописувачів, читачів і передплатників журналу "Молода Україна", симпатиків і прихильників ОДУМ-у та бажаємо всім радості, здоров'я і всього найкращого в праці й житті.

Центральний Комітет ОДУМ-у,
Головні Ради Старших Виховників ОДУМ-у та Головні Управи ТОП-у
в США, Канаді та Німеччині, Дирекції корпорацій осель "Україна" і "Київ",
Редакція та Адміністрація журналу "Молода Україна".

**З НАГОДИ
СВІТЛОГО ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСІННЯ
ПРЕЗИДІЯ СЕКРЕТАРІЯТУ СКВУ
вітає**

**ХРИСТОС ВОСКРЕС!
ВОСКРЕСЛА УКРАЇНА!
ВЕЛИКОДНІЙ ПРИВІТ ДЦ УНРЕСПУБЛІКИ
В ЕКЗИЛІ**

українську спільноту в діяспорі і всіх її церковних ієрархів і проводи релігійних, політичних і суспільно-громадських організацій та установ і закликає до взаємної пошани й любови.

Президія вітає достойного президента України Леоніда Кравчука й уряд України, проводи українських партій та весь нескорений український народ у першому році незалежної української держави. Бажаємо якнайкращих успіхів у боротьбі за повну незалежність і суверенність України.

Вітаємо президента УНР в екзилі й Державний Центр та членів Української Національної Ради й висловлюємо признання за єдине правильне рішення передати свої повновласті новообраному президентові незалежної України, щоб одним руслом, одним тором прямувати до закріплення української державности.

Вітаємо новий провід Товариства "Україна" на чолі з її головою Іваном Драчем і бажаємо успіху в організації української діяспори в незалежних державах на руїнах колишнього Советського Союзу.

Нехай Христове Воскресіння скріпить наші сили й просвітить наші уми, щоб ми всі однозгідно в братолюбії працювали й допомагали один одному здійснити ідеал -- Української Самостійної й Соборної Держави. Український нарід пройшов свій страстний тиждень і поніс великі жертви, і тому, в ім'я тих, що віддали своє життя за волю України -- єднаймося. Нехай істина Христової перемоги сповнить нас усіх радістю з осягненої незалежності української держави і наповнить нас любов'ю до всіх тих, які докладають усіх зусиль до її закріплення для добра всіх тих, що живуть і працюють на благодатній землі наших предків.

І тому з вірою у краще завтра вітаємо Вас усіх нашим традиційним великоднім привітом

ХРИСТОС ВОСКРЕС -- ВОСКРЕСЛА УКРАЇНА.

За Президію Секретаріату СКВУ:
Юрій Шимко, д-р **Василь Верига,**
президент генеральний секретар

Державний Центр Української Народної Республіки в екзилі пересилає найщиріші привітання із Святим Воскресінням Христового всьому українському народові, який, після довгих десятиліть неволі й терпіння, святкуватиме свій перший Великдень на волі!

Державний Центр УНР довгими роками у змінних обставинах, повних перешкод, змагався за здійснення цієї історичної хвилини, коли зможе привітати Україну з воскресінням її державної незалежності, коли Україна відродить демократичні традиції славних Актів 22 січня 1918 і 1919 років. Державний Центр УНР чекав нетерпеливо на цей момент, коли зможе завершити свою дію в екзилі й передати свої легітимні повноваження Владі незалежної України. Тож тепер вітає обраного народом України Президента Леоніда Кравчука та усіх тих, які співдіють з ним, щоб утвердити українську незалежну державу.

Бажаємо, щоб діяли всі демократичні сили України у згоді й єдності, без взаємопоборювання, із любов'ю в серцях своїх.

Вітаємо якнайщиріше ієрархії Українських Церков -- Української Автокефальної Православної Церкви й Української Греко-Католицької Церкви в Україні і в діяспорі та Об'єднання Українських Євангеліцьких і Баптистських Громад.

Вітаємо українських Ветеранів всіх воєнних формацій, що боролися за відродження української державности.

Вітаємо всю зорганізовану українську Громадськість, репрезентовану Світовим Конгресом Вільних Українців. Особливе вітання передаємо молодечим організаціям в Україні і в діяспорі, а також Світовій Федерації Українських Жіночих Організацій й жіночим організаціям в Україні.

Нехай же Воскреслий Спаситель обдарує ласкою своєю Господньою увесь народ України і українців у розсіянні суцях!

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Микола Плав'юк
Президент УНР в екзилі
Михайло Воскобійник **Іван Самійленко**
Голова УНРади Голова Уряду УНР
в екзилі в екзилі

Віра ВОРСЬКО

ВОЗРАДУЙСЯ!

*Возрадуйся, Христос воскрес!
Квітки розкрили очі,
п'ють сонця мед, блакить небес,
життя хвалити хочуть.*

*Новий кільчитьсся урожай.
Чиїсь святі Долоні
збирають смуток і відчай,
і радість б'є у дзвони:*

*Христос воскрес! Радій, співай!
В думках, в душі обнова.
Воскресне, встане Рідний Край
в багатстві, славі знову.*

*Не знищать леза блискавиць
думок, з любови скutih.
Встають упавші вчора ниць,
знедолені й забуті.*

*Весна шумить, весна гуде
у всій красі й силі.
Христос іде! Христос іде!
Шепочуть квіти білі.*

*Покинутий, забутий хтось,
судом людей розп'ятий?
До нього теж іде Христос.
Для всіх сьогодні свято.*

Дмитро ПАВЛИЧКО

НА ЧОРНОБИЛЬ ЖУРАВЛІ ЛЕТИЛИ

*На Чорнобиль журавлі летіли,
З вирію вертались навесні.
Як сніжниця, попелище біле
Розвівалось в рідній стороні.*

*Там згоріли гнізда і гніздечка,
Поржавіла хвоя і трава.
Журавлина крихітна вервечка
Напиналась, наче тятива.*

*Не було ні стогону, ні крику,
Тільки пошум виморених крил.
Журавлі несли печаль велику,
Наче тінь невидимих могил.*

*Не спинились птиці на кордоні,
Де сягає атомна яса.
І дивився батько з-під долоні,
І ридала мати в небеса.*

*На Чорнобиль журавлі летіли,
З вирію вертались навесні.*

*Кредитова Спілка "Союз" вважає,
що наша майбутність -- це наші діти!!!*

І саме тому ми збудували майданчик для розваги наших дітей на оселі "Київ" при центрі культури імені св. Володимира в Оквілі. Але, коли йдеться про ваш фінансовий стан -- то Кредитова Спілка "Союз" не думає, що це теж є дитяча гра. Тепер Кредитова Спілка "Союз" має свій відділ також в Ошаві і в Міссіссага, при 26 Еглінтон Авеню Вест.

Запрошуємо відвідати будь-який наш відділ і стати членом родини Кредитової Спілки "Союз"!!!

Члени Кредитової Спілки "Союз" вірять у велике майбутнє української громади!!!

Наші адреси:

2299 Bloor Street West, Toronto	763-5575
2267 Bloor Street West, Toronto	763-5575
406 Bathurst Street, Toronto	363-3994
31 Bloor Street East, Oshawa	432-2161
26 Eglinton Avenue West, Mississauga	568-9890

НОВЕ УКРАЇНСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО

Ігоря Лисика

The Solid Oak Co.

Kitchen Cabinets -- finished -- unfinished

Oak furniture

848 Simcoe St. South. Unit 2 Oshawa, Ont. L1H 4K8

Tel: 416 -- 434-7204

Res: 576-9779

Валентина РОДАК

НАРОДНИЙ СПІВЕЦЬ -- КОБЗАР ТАРАС ШЕВЧЕНКО

(9.03.1814 -- 10.03.1861)

Слово про народнього співця -- кобзаря Тараса Шевченка було прочитане 17-го березня 1991 р. у Лондоні, Онтаріо, на святі вшанування Тараса Шевченка, яке zorganizував лондонський відділ Конгресу Українців Канади.

Кожного року в місяці березні свідоме українське суспільство влаштовує свята в честь найбільшого поета України -- Тараса Шевченка. Сьогодні, вшановуючи поета і національного пророка в його роковини, -- ми, українці, розсіяні по чужих країнах земної кулі, разом з нашими братами і сестрами в Україні -- всі ми у ці Шевченківські дні об'єднані щирим святим почуттям глибокої пошани й великої любови до нашого духового батька -- Тараса Шевченка".

У цьому короткому вступі я згадала Шевченка як найбільшого поета України, як національного пророка, як духового батька. Поети ж згадують Шевченка, як "апостола правди і науки", називають його "народнім співцем", "Прометеем", а найчастіше -- "кобзарем", тому, своє слово я назвала "Народній співець -- Кобзар Тарас Шевченко". Так, Шевченко поет справді народній, бо ні один з тих, що писали для суспільства, не промовляв до почуттів і умів народу такими щирими, зворушуючими і мудрими словами, зрозумілими й доступними кожному.

Слово "кобзар", "кобзарі" -- широке поняттям. За ним криється символ відваги, самопожертви, любови до знедоленого народу. Воно відкриває нам велику картину нашої історії, бо українські кобзарі -- це були представники народнього сумління, носії та виконавці народньої творчості (а пісенна творчість кобзарів -- цінний внесок у загальну культуру, літературу, музику українського народу). Свого часу багато кобзарів були учасниками й свідками історичних подій в Україні. Пізніші покоління таких народніх співців не дали народові забути його минулого. Так і Шевченків "Кобзар". Він нагадував українцям перемоги й поразки їхніх славних пращів, закликав їх любити свій рідний край і його знедолений люд. Одна єдина книжка "Кобзар", у яку Шевченко вклав свою душу, свій хист, врятувала цілий великий народ від повної загибелі, від зникнення з історичної арени.

Тарас Шевченко з великою повагою ставився до кобзарів, і в його творчості вони займають чільне місце. Шануючи письменників, які в той час писали по-українськи, а це Іван Котляревський -- батько-основоположник нової української літератури і Григорій Квітка-Основ'яненко -- творець української прози, Шевченко присвячує їм свої поезії. Він називає цих письменників "кобзарями", а до Миколи Маркевича звертається такими словами:

*"Бандуристе, орле сизий,
Добре тобі, брате!"*

*Маєш крила, маєш силу,
Є коли літати!"*

У своїх перших творах: "Думи мої...", "Перебендя", "Тарасова ніч", Шевченко створює яскравий образ кобзаря:

*"Перебендя старий, сліпий, --
Хто його не знає?
Він усюди вештається
Та на кобзі грає.*

*Отакий то Перебендя,
Старий та химерний:
Заспіває, засміється,
А на сльози зверне."*

Коли Перебендя сам, тоді виявляється його справжнє призначення -- він пророк, який дістає свою мудрість через безпосередній контакт з Богом.

*"Старий заховавсь
В степу на могилі, щоб ніхто не бачив,
Щоб вітер по полю слова розмавав,
Щоб люди не чули, -- бо то Боже слово,
То серце по волі з Богом розмовля,
То серце щебече Господню славу,
А думка край світа на хмарі гуля."*

"Кобзарі", -- писав Шевченко, -- "про все співають, як діялось, сліпі небораки, бо дотепні" (вірш "Думи мої..."). Великий поет цінував народніх співців ще й за те, що вони, виконуючи українські думи та пісні, пригадували народові про його героїчне минуле і його великих борців. Ці пісні насажували творчий дух поета, давали йому енергію писати...

*"На розпутті кобзар сидить
Та на кобзі грає;
Кругом хлопці та дівчата --
Як мак процвітає."*

*... "Була колись Гетьманщина,
Та вже не вернеться;
Було колись -- панували,
Та більше не будем...
Тії слави козацької
Повік не забудем!"*

Це рядки з поеми "Тарасова ніч" -- перший з відомих творів Шевченка, в якому він звертається до історичного минулого України. В основі твору -- завзята боротьба українського козацтва на чолі з Тарасом Трясилом проти польського панування над українським народом. Щоб збудити в народі самовпевненість і гордощі, змалювання цієї події Шевченко вкладає в уста кобзаря-народнього співця.

Думи та пісні, а також народня інструментальна музика (бо кобзарі грали танцювальні мелодії) ще з

дитинства ввійшли в свідомість Шевченка. Від батька Шевченко чув чумацькі пісні, від діда -- пісні про народні повстання; на все життя зберіг він глибокі враження від співу й гри кобзарів і лірників.

"Живі враження кобзарів і кобзарських пісень, -- відзначав І. Франко, -- мусили у Шевченка бути дуже сильні і численні, коли по десятилітній розлуці з Україною (від 1829 до 1839) він, виступаючи на полі літературне, майже щокрок малює образи кобзарів". Треба додати, що Шевченко від природи був музично обдарований, мав гарний голос, знав безліч народніх пісень і залюбки їх співав.

Свою першу поетичну збірку, Шевченко назвав "Кобзарем" підкресливши цим народність і волелюбність своєї поезії, ще й до того на фронтиспісі -- офорт: мандрівний кобзар сидить на призьбі з кобзою, поруч хлопчик-поводир. Самою назвою і малюнком автор засвідчив, що він виступає в ролі народного співця. З часу виходу збірки й самого Шевченка почали називати Кобзарем. Навіть він сам, пізніше в листі до Андрія Маркевича 22.IV.1857, писав про себе як про "безталанного старого кобзаря". Деякі зі своїх повістей Шевченко підписував -- Кобзар Дармограй.

Взявши на себе обов'язки кобзаря, Шевченко визначив собі роль будителя українського національного духа і свідомості; речника українського народу; батька, який навчає дітей любити свою Батьківщину понад усе; пророка, який перестерігає нарід перед злими чинами і показує дорогу, що веде націю до її повного визволення; духового провідника українського народу та національного Месії, який веде Україну до остаточної мети і кладе життя на те, щоб нарід із невільника став вільним господарем своєї рідної землі, як рівний між рівними".

Кобзар -- збірка поетичних творів Шевченка, вперше видана у Петербурзі 1840 року, коли поетові було 26 років. До збірки ввійшло вісім поезій: "Думи мої...", "Перебендя", "Катерина", "Тополя", "Думка", "До Основ'яненка", "Іван Підкова", "Тарасова ніч".

*"Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!"*

Такими словами розпочинає свою збірку поет. По жанру цей твір є елегія, себто ліричний вірш задумливого, сумного характеру. В ньому коротко описано, що Шевченко думав, переживав й уявляв, коли писав поодинокі поезії, що ввійшли до першої збірки. Вірш розпочинається вступом, у якому поет звертається до своїх творів, як до дітей: "Нащо стали на папері сумними рядами?" Цей вступ з народньою мелодією став популярною піснею і всім нам відомий.

"Спадщина", якщо можна так висловитися, Шевченкових кобзарів, згаданих не раз у його поезії, розцвітає буйним цвітом і в наші дні. Українська молодь з охотою бере в руки бандуру, виконує народні пісні, кобзарські й твори на слова самого поета. Організуються більші чи менші кобзарські гуртки, ансамблі...

На цьому місці хочеться згадати три важливі події, у яких виступали збірні молодечі ансамблі бандуристів і на яких я мала честь бути учасником у ролі

диригента або мистецького координатора, а це: 50-тиліття Капелі Бандуристів ім. Тараса Шевченка (Детройт, 1969 р.) -- 300 молодих учасників виступило на сцені з капелею; IV Світовий Конгрес Вільних Українців (Торонто, 1984 р.) на якому виступило 150 бандуристів Канади й США; Посвячення пам'ятника Тарасові Шевченкові (Прудентопіль, Бразилія, 1989 р.). На концерті виступило понад 100 бандуристів Аргентини й Бразилії.

Сама поява великої кількості бандуристів на всіх виступах робила велике враження на присутніх, а в багатьох було видно сльози на очах. Це була молодь, яка виросла на чужині, але для неї пісні Великого Кобзаря, були дорогі й незабутні, а любов до кобзарства -- вияв пошани до народнього мистецтва. З надхненням, гордістю і любов'ю молоді бандуристи виконували "Думи мої...", "Реве та стогне", "Сонце заходить". Отже,

*"Наша дума, наша пісня
Не вмере, не загине...
От де, люди, наша слава,
Слава України!"*

(До Основ'яненка)

Ще за життя поета почали створювати пісні на його слова. Ідейна, образна, стильова і музична близькість віршів Шевченка до народніх пісень спричинилась до того, що народ сприйняв їх усією душею. "У той час професійна українська музична культура була в стадії, коли авторству пісні не надавали сучасного розуміння, і твори призначені для співу вважалися спільним добром усього народу. Прізвища, скажімо, Гордія Гладкого (автора мелодії "Заповіту") чи Данила Крижанівського (автора "Реве та стогне" -- вступ до поеми "Причинна") чи мало кому відомого аматора-музиканта Костянтина Борисюка (автора мелодії "Думи мої...") дійшли до нас тому, що вони змогу видати свої твори і тим самим закріпити за собою авторство. Якби ці твори не були надруковані з зазначенням автора, вони дійшли б до нас, так само як і тисячі тих безіменних пісень, про авторів яких ми нічого не знаємо, бо вони не могли завести в ноти і видати потім свою творчість".

"Слід відзначити, що більшість кобзарів того часу мали в своєму репертуарі пісні з "Кобзаря" Шевченка. Незважаючи на те, що царський уряд забороняв співати народні пісні на слова великого поета, співці, однак, широко популяризували ці твори".

Крім "Заповіту", "Реве та стогне" і "Думи мої...", які ж пісні на слова поета-кобзаря виконує молодь на еміграції, особливо та, яка згуртована в ансамблях бандуристів чи школах гри на бандурі? Треба зауважити, що Тарас Шевченко не писав спеціально для дітей чи молоді, але багато його віршів увійшло в коло дитячої та юнацької літератури, стали піснями, що часто виконуються на різних імпрезах-концертах.

*"По діброві вітер віє,
Гуляє по полю,
Край дороги гне тополю
До самого долу."*

Учасники Шевченківського свята.
Бандуристи Леся і Ганя Метулинські з доповідачем Валентиною Родак.

Лондон, Онтаріо, 18-го березня 1991 р.
Фото -- О. Ковальчука.

Цей вступ до твору "Тополя" став популярною народньою піснею. Поет зумів небагатьма словами намалювати широку картину і створити виразний образ. Знаючи зміст балади -- перетворення дівчини в тополя від туги за милим викликає наше співчуття, і дерево-сирота край дороги закарбовується в нашої пам'яті. Рідна природа тут зв'язана з життям, побутом, повір'ями українського народу.

А хто з нас не чув пісню "Сонце гріє, вітер віє" -- вступ до твору "На вічну пам'ять Котляревському"? Шевченко написав цей вірш під враженням вістки про смерть автора "Енеїди". У виразному малюнку він прирівнює Котляревського до соловейка, спів якого лунав по всій Україні й пробуджував свідомість людей.

*"На калині одинокі
Гніздечко гойдає.
А де ж дівся соловейко?
Не питає: не знає!"*

Головна роля поета -- співати про Україну й піднімати її з руїни, в яку вона обернулася. Ми бачимо, що в поезії Тараса Шевченка постає Україна з її славною історією, з її радощами і скорботами, з її мелодійною мовою і чарівною природою. Рідна природа для Шевченка -- це органічна, невід'ємна частина його життя, необхідна і невід'ємна частина тла для його героїв. Уривки з поезій, що стали піснями, такі як "Зоре моя вечірня", "Садок вишневий коло хати", "Дивлюся, аж світає", "Тече вода з-під явора", "Зацвіла в долині" пройняті відчуттям українських краєвидів. Кожна з

них має свою історію виникнення і поширення в народі. Їх часто виконують на святкових концертах бандуристи. До репертуарів ансамблів входять ще й такі пісні-уривки з різних історичних та побутових поем Шевченка: "Ой літа орел", "Ой чого ти почорніло зеленее поле", "Ночували Гайдамаки", "Встає хмара з-за лиману" та інші, а твір "У тієї Катерини хата на помості" вперше виконано на еміграції 1989 р. членами торонтських ансамблів бандуристів... А зараз розгляньмо вірш "Садок вишневий коло хати" або "Вечір", який зробився популярною народньою піснею ще за життя Шевченка. Його легко запам'ятати, і він по сьогоднішній день добре знаний, особливо серед дітей і молоді.

Поет-малює подає ідилічну картину українського села у весняну пору і радісне та щасливе життя селянської родини на лоні краси й гармонії природи. Настрій -- спокійний, душевний. Прості, але яскраві образи і вечірні звуки: гудіння хрущів, спів солов'я і дівчат. Поет далі описує, як сім'я вечеряє коло хати і... нічний відпочинок. Все затихло, тільки дівчата та соловейко порушують нічну тишу. Вірш створений в казематі, і тільки велика любов до рідного краю і до його природи могла породити такі рядки чарівної краси. Ось ще один приклад -- уривок, який бандуристи часто виконують на святах. Взятий він з першої в'язничої поеми, під заголовком "Княжна". Поет розмовляє з природою -- звертається до вечірної зорі і просить її:

"Розкажи, як за горою
Сонечко сідає,
Як у Дніпра веселочка
Воду позичає".

Йосип СТРУЦЮК

ДО СИНА

Ти чуєш, як шумить Дніпро,
як лине пісня журавлина?
То все на щастя, на добро,
то -- наша, сину, Україна.

Не згасла праведна зоря,
не впала правда на коліна.
У кожній думі кобзаря
живе, мій сину, Україна.

В боях щербили ми шаблі
і воскресали на руїнах.
По всій землі, святій землі
гриміла, сину, Україна.

І слава Хортиці гучна,
і Берестечка кров невинна --
то все вона, для всіх одна,
то -- наша, сину, Україна.

Тут все твоє: степи, гаї,
у небі -- туга журавлина.
Нехай повік в душі твоїй
не згасне, сину, Україна.

Війни нам попів ще щемить,
Болить Чорнобиля провина.
А все ж, мій сину, є ще ми,
бо ще не вмерла Україна.

Отже, ніхто не може заперечити Шевченкової любови до рідної природи. Навіть наш Прем'єр-Міністер Браєн Малруни, виступаючи біля пам'ятника Шевченкові в Києві 1989 року, сказав: "В своїх поемах Шевченко заторкує справи, важливі не лише для України, але й для всього людства. Описуючи красу українських степів, він славить красу нашої планети", а сам Шевченко у своєму щоденнику 17-го червня 1857 року записав таке враження: "...Нічого не може бути в житті солодшого, як чаруюча самотність, особливо перед обличчям усміхненої квітучої красуні матері-природи. Під її солодким очаруванням людина невідомо поринає сама в собі, і бачить 'Бога на землі', як каже поет."

Вплив народнього співця -- Кобзаря Тараса Шевченка не зменшується а зростає, доказом чого є більше двох тисяч музичних творів різних жанрів і форм -- від вокальної мініатюри до опер, написаних такими композиторами: Я. Степовий, К. Стеценко, Г. Хоткевич, Л. Ревуцький, Г. і П. Майбороди, Б. Лятошинський та багато інших. Сам Микола Лисенко поклав на музику понад 100 поезій поета.

Творчий процес продовжується, бо "Кобзар" -- це невичерпне джерело надхнення для музичного мистецтва.

Слово про Кобзаря Тараса Шевченка, нашого геніального поета, закінчую словами письменника Василя Стефаника, словами, що й досі є актуальними:

"Читайте Шевченка! Там отворена вам ціла історія і душа українського народу. Там є найкращі скарби українського народу, і доки наш народ за своє визволення боротися буде, доти той кріпацький син стоятиме перед очима вашими, ваших дітей, внуків і правнуків. Там для всіх мільйонів українського народу велика книга мудрости, книга любови до України... З Шевченка набирайте карности, відшукуйте квіти краси, а будете кращі і зближитеся до сходу нашого сонця, і всі ми опинимося у вільній соборній великій Україні!"

Використана література

1. Білецький, Л. Кобзар. УВАН в Канаді. Вінніпер -- Канада, 1952 р.
2. Сімович, В. Кобзар. КУК. Вінніпер, 1971 р. з вид. 1921 р. -- Ляйпціг.
3. Лавров, Ф. Кобзарі. Нариси з історії кобзарства України. "Мистецтво". Київ, 1980 р.
4. Одарченко, П. "Геній України". "Нові Дні" ч. 134 (1961 р.). Торонто, Канада.
5. Шевченківський словник у двох томах. АН УРСР. Київ, 1976 р.
6. Пісні великого Кобзаря. "Наукова Думка". Київ, 1964 р.
7. Зоре моя вечірняя. Збірка пісень на слова Тараса Шевченка. "Музична Україна". Київ, 1980 р.

Шановні читачі!

До редакції цього журналу приходять листи з різних міст України (Києва, Харкова, Сум, Черкас), як рівно ж від українців, що живуть у таких містах, як: Іркутськ, Архангельськ тощо. Вони просять, щоб з ними листувались, щоб присилали журнал. Дирекція одумівської оселі "Україна" в Лондоні, Канада, вже передплатила 25 примірників цього журналу. Передплатили також:

Василь Васько	10
Євгенія і Тиміш Таборовські	10
Олена Лисик	3
Петро Макуха	2
Д. Кірев	2
Марія Бойко-Дяконов	2
Василь Карпенко	1
Микола Метулинський	1
Микола Гаврилюк	1

В кого є бажання і змога просимо теж передплатити. Передплата 20 дол. за 11 чисел.

Ред. і адм.

ОКО

ЛЕОНІД МОЛОДОЖАНИН

Минулого року одна з радіопередач ОДУМ-у Чикаго була присвячена українському скульпторові Леонідові Молодажанину, який створив пам'ятник Тарасові Шевченку у Вашингтоні. Леонід Молодожанин народився 1915 року на Волині в родині гончаря. Ще в молодому віці він з цікавістю допомагав батькові у виробництві різного посуду та прикрас з глини. Але молодого Леоніда цікавило щось більше, ніж гончарство. Тому він вибирається до Відня. Там він бере лекції з малювання та мистецтва й рівночасно працює помічником у скульптора Вільгельма Фрасса. Згодом він переїхав до Німеччини й записався на студії в Академії Мистецтв у Берліні. Друга світова війна кинула його на працю у фабриці. В 1943 році одружується він з привезеною з Німеччини на працю дівчиною з Голландії. Після війни обое їдуть у Голландію, де Молодожанин вчиться в Академії Мистецтв. Але в 1948 році вони вирішили виїхати до Канади. Хоч Канада в той час і не потребувала скульпторів, молодий мистець їде працівником на ферму. Перші дні в Канаді не були для нього рожевими. В зимові місяці праці на фермі не було, й він вирушив до міста Вінніпегу шукати собі заробітку. Спершу він малював для крамниці релігійні образки та робив маленькі фігурки Божої Матері. Три місяці пізніше одна парфія Вінніпегу запропонувала йому, щоб він розмалював їхню церкву.

Леонід Молодожанин, розмальовуючи церкву, повертається також і до своєї керамічної праці. Він виробляє статуетки індіан, ескімосів, лещетарів, танцюристів та маленьких пташок-вільшанок, що своїм прилетом з теплих країв несуть весну. На цих маленьких статуетках його довге ім'я та прізвище не вміщалося. Тому він його скоротив до трьох перших літер -- підписуючись Leo Mol, тобто Леонід Молодожанин. Його вироби набули такої популярності, що прем'єр Канади Джон Діфенбейкер, брав їх з собою під час різних поїздок, щоб давати як подарунок в подорожах за межі Канади.

Переважно у Вінніпезі, Леонід Молодожанин виконав, намалював, розфарбував, випалив та вставив біля дев'яносто різних образів-вітражів, великих вікон в різних церквах. Найкращими з його вітражів є вдекоровання тридцяти вікон величного українського собору святого Володимира і Ольги у Вінніпезі. На цих вікнах він показав багату українську історію та культуру козацьких і гетьманських часів.

Леоніда Молодажина обрано членом Канадської Королівської Академії та нагороджено різними медалями за його працю. Як скульптор він став більш відомий після встановлення пам'ятника Тарасові Шевченку у Вашингтоні 1964 року. Президент Айзенгавер, який відкривав пам'ятник, так захопився скульптором, що попросив, щоб той виконав і його бюст. Окрім того він є автором бюстів прем'єра Діфенбейкера, двох пап, королеви Англії, мера Вінніпегу Сте-

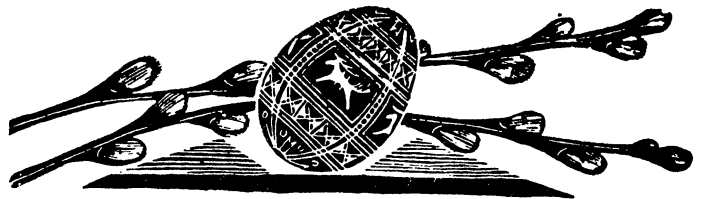
пана Дзюби, композитора Миколи Лисенка, кардинала Сліпого, митрополита Іларіона, Якова Гніздовського, Святослава Гординського та інших. На могилі Івана Багряного стоїть пам'ятник також його роботи. Він виконав другий пам'ятник Тарасові Шевченку, поставлений у Буенос-Айресі в Аргентині (1971 р.) і третій в Прудентополі, Бразилія (1989 р.). В тисячоліття хрещення України він створив три пам'ятники Володимира Великого, що охрестив Україну-Русь 988 року. Два з них в Канаді, в Саскатуні та Торонто, а третій в Англії, в Лондоні.

Леонід Молодожанин одержав 18-го жовтня 1989 найвищу канадську нагороду -- "Order of Canada".

Скульптор Леонід Молодожанин з дружиною і членом редакційної колегії журналу "Молода Україна" Валентиною Родак.

Ріо-де-Жанейро, Бразилія,
м. грудень 1989 р.

R. CHOLKAN & CO. Ltd.

5302 Dundas St. W.
Toronto, Ont.

INSURANCE FOR FIRE, AUTO, LIFE
УСЯКОГО РОДУ АСЕКУРАЦІЇ ВІД ВОГНЮ,
НА АВТА, ВІД КРАДІЖКИ, НА ХАТУ.

Телефонуйте до

ЯРОСЛАВА КОВАЛЯ
Тел: 239-7733

Because Children Matter

It's New!

It's Simpler!

It's Fairer!

It's More Generous!

It's More Responsive!

It's Easier!

It's Up to You!

YES

I'd like more information
about the proposed Child
Benefit and other programs
for children.

Canada

The Proposed Child Benefit

► The proposed Child Benefit will, if passed by Parliament, go out to over 3 million Canadian families starting in January 1993.

► The proposed Child Benefit will replace today's patchwork of measures — Family Allowances, Child Tax Credit and Dependent Child Credit — with one monthly payment.

► The proposed Child Benefit will go to those families with children who need it — those with low and modest incomes. What's more, it is based on family income, which is a fairer way of determining the amount of assistance that children actually need. The proposed Child Benefit will include an earned-income supplement to increase support for low-income working families.

► The proposed Child Benefit will increase federal support for children by \$2.1 billion over 5 years. For example, a family with one child, earning \$20,000, can receive as much as \$1,733 per year — an increase of 40%.

What's more, it would be tax-free — you wouldn't be taxed on the proposed Child Benefit!

► Once fully in place, the proposed monthly Child Benefit will respond to changing family circumstances, such as the birth of a child.

► The proposed Child Benefit will automatically be sent to you each month. If you file a tax return, there's no need to apply unless you have a change in family circumstances. At tax time, as well, you would find your tax return easier to prepare.

► For more information please fill out the coupon below.

Name _____ **Children Matter**
Street _____ P.O. Box 8176
City _____ Ottawa, Ontario
Province _____ K1G 3H7
Postal Code _____
☐ in English
☐ in French

Government of Canada
Health and Welfare Canada

Gouvernement du Canada
Santé et Bien-être social Canada

Оксана РОДАК

ПАВЛО ІВАНОВИЧ МУРАВСЬКИЙ

Павло Іванович Муравський -- народний артист України, лауреат Державної премії ім. Т. Шевченка. Любителі хорového співу знають П.І. Муравського як довголітнього диригента Державної капелі "Думка" і хору при Київській державній консерваторії ім. П. Чайковського. Останнім часом П.І. Муравський записав на платівки із студентським хором пісні М. Леонтовича до 100-річчя з дня його народження (ювілейний альбом) і релігійні твори під назвою "Шедеври української хорОВОЇ музики".

Інтерв'ю з П.І. Муравським перевела Оксана Родак, яка вчилася в Київській консерваторії протягом 1990–1991 року і співала в хорі під диригентурою П.І. Муравського.

Оксана Родак -- Павле Івановичу, скажіть будь ласка, кілька слів про себе.

Павло Муравський -- Я народився у с. Дмитрашківці Піщанського району, Вінницької області. Батько загинув на війні у 1915 році, і я виховувався з мамою. У 1930 році закінчив сільську 7-мирічну школу і поступив у Київський музичний технікум. Після закінчення, з 1934 року працював викладачем співу у середній школі міста Чорнобиля Київської області. З 1935 по 1941 рік був студентом Київської консерваторії, на диригентсько-хоровому факультеті. Закінчив консерваторію у червні 1941 року, за три дні до війни. Тоді я був призначений диригентом капелі "Думка". Але через декілька днів мене мобілізували до лав Військово-Морського флоту. Після війни, у 1946 році, повернувся до Києва і продовжував працювати диригентом Державної капелі "Думка". У січні 1947 року, мене призначили художнім керівником і головним диригентом Державної капелі "Трембіта" у Львові, де я і працював 17 років. А у 1964 році, отримав призначення художнім керівником і головним диригентом Державної заслуженої капелі "Думка", у Києві. Після п'яти років роботи у капелі, я перейшов на педагогічну роботу до Київської консерваторії де працюю і зараз.

О.Р. -- Розкажіть, як Ви працюєте з хорами і якою методою Ви користуєтесь.

П.М. -- В той час, коли я працював у "Трембіті", я користувався методом хорОВОГО співу, який набув ще під час навчання, будучи студентом консерваторії. Але згодом відчув, що для підвищення професіоналізму капелі, необхідно зробити якісь значні творчі зміни. Важко було переключатися на новий метод, бо стара привичка досить глибоко укорінилася. Допоміг випадок. Одного разу необхідно було виїхати на довгі тримісячні гастролі, і так сталося, що концертмайстер-піаністка, не мала можливості виїхати з капелею, а репертуар капелі, майже весь складався із творів у супроводі фортепіано. Довелося підбирати програму, яку можна було виконувати без музичного супроводу. Після повернення з гастролей до Львова, так сталося, що уже на першій репетиції, артисти капелі

звернули увагу на рояль, який їм показався ненастроєним.

Вийшло так, що за три гастрольних місяці без фортепіано, внутрішній слух у співаків настільки загострився, що їм рояль показався ненастроєним. І тоді ми відмовилися від фортепіано, і всі репетиції провадили без музичного супроводу -- *a cappella*. Дуже скоро всі відчували художній зріст. Капеля стала успішно записувати хорОВІ твори у золотий фонд українського радіо і на грамплатівки. У більшості хорОВИХ творів "Трембіта" записувала Львівських композиторів: С. Людкевича, М. і Ф. Колесси, Є. Козака, А. Кос-Анатольського. Було записано 250 хорОВИХ творів. Метод хорОВОЇ роботи, який був засвоєний у "Трембіті", я запровадив і в "Думці". І тут теж були відмічені значні художні успіхи.

О.Р. -- Тепер Ви працюєте у Державній київській консерваторії. Будьте ласкаві й розкажіть про Вашу роботу у консерваторії і працю зі студентами.

П.М. -- З 1969 року, працюю на кафедрі хорОВОГО диригування консерваторії. Хор консерваторії існує досить давно, багато десятиків років. Він завжди був виключно учбовим, розвивався на хорОВИХ творах малої форми. Широка громадськість шанувальників хорОВОГО співу міста Києва, хору не знала, бо не мала

Павло Іванович Муравський.

можливості його слухати. Керівниками хору були педагоги із членів хорової кафедри і часто мінялися. З перших днів моєї роботи з хором ми значно розширили творчий діапазон хору, перетворили його із суто учбового на учбово-концертний і створили новий спосіб хорової роботи, який повністю ґрунтувався на а капельному співі. Все це дало можливість студентам піднести свій професіональний рівень, студенти мають можливість знайомитися з різними формами художньо-виконавської роботи. Новий метод хорової роботи, корисно вплинув на виконавську майстерність хорового колективу. Хор набув справжнього рівня професіоналізму.

О.Р. -- Цього року я мала нагоду співати у Вашому хорі. Ми виконували релігійні твори включно з молитвою "Боже Великий", гімн "Ще не вмерла Україна", стрілецькі пісні. А ще які твори входять у Ваш репертуар?

П.М. -- Недивлячись на те, що хор працює не кожний день і тільки по дві години, за ці роки, хор записав у фонд радіо 150 хорових творів, а також на грамплатівки, за цей час, записали старовинну церковну музику, твори М. Леонтовича, К. Стеценка, Л. Ревуцького, А. Кос-Анатольського. В майбутньому, хочемо записати на грамплатівку, твори М. Лисенка, та О. Кошиця. Це в першу чергу.

О.Р. -- Ваші хори завжди співають на високому рівні. Щоб досягти цей рівень професіоналізму напевно вимагало від Вас великих зусиль?

П.М. -- У хорі консерваторії співають виключно студенти -- майбутні хормайстри, а репертуар виконується різний, навіть найскладніші твори великої форми, такі як *Реквієм* Моцарта, Верді, Брамса, *9-та Симфонія* Бетховена, *Персефона* Стравінського, та інші. За 22 роки моєї роботи хоровим колективом консерваторії у хорі виховалися і отримали професіональну підготовку понад 300 студентів диригентсько-хорового факультету. Є у хорі й труднощі. До основних труднощів відноситься те, що сам хор весь час, кожного року, міняється. Приходять нові студенти, які не мають відповідної підготовки, і потрібний якийсь час, щоб вони рівночинно влилися у хоровий колектив консерваторії. Наш хор, вважає, що свою художню виконавську майстерність, він зміг би і хотів би показати і за межами України, але поки-що, такої можливості не було.

О.Р. -- Будемо надіятись, що така можливість скоро буде. Я Вам дуже дякую Павле Івановичу за Ваші ласкаві відповіді на мої питання. Бажаю Вам доброго здоров'я, багато сил, щоб продовжували корисну працю.

П.М. -- Якщо буде така нагода, то ми будемо вважати себе щасливими.

Михайло ПРОНЧЕНКО

Я ПІВ ЗЕМЛІ ПРОЙШОВ...

*Я пів землі пройшов від Заходу до Сходу,
І бачив я і трави, і ліси,
Та тільки в сонці, як і в темі негоди,
Я кращої над нашу не стрічав краси.*

*Багато знав квіток у пущах усурійських,
Цвітіння їх -- барвисте, золоте;
Але волошок наших українських
Таких пахучих -- не стрічав ніде.*

*Я бачив синь далекої країни,
Та кращого нема, я присягаюсь в тім,
Як наше небо -- небо України
У зорях, наче дівчина в намисті дорогім!*

*Я чув морів і рік чудесно-ніжні співи,
Та кращого нема -- такі мої слова --
Як наш Дніпро -- кобзар Вкраїни сивий,
У кручах, наче кобза, співно виграла.*

*І воду пив я з Буреї і Зеї,
Амур я пив, коли від спеки прів,
Не стрів же й раз, не куштував ніде я
Води солодшої, як в нашому Дніпрі.*

*Не чув я пісні, де б журба горіла
Пекучіших жалем, як в співах і словах,
Де наш народ складає душу й тіло,
Де наш народ кона і знову ожива!*

*І більшої любови не збагнув ніколи,
І поцілунка кращого знайти вік не вдалось,
Як з уст дівочих, де пахуче поле
З Дніпром-Славутою в задумі обнялось.*

*Знесилений наругою, розпукою і горем,
Я пів землі пройшов крізь марииво густе,
Краю ж багатшого не стрів я і за морем --
Але й біднішого не бачив я ніде.*

*І душу змучену не гамував, не гоїв,
А йшов у бурі я з одчаєм у очах, --
Ніде я більших не стрічав героїв,
Але й рабів я більших не стрічав.*

*І де шаліла звірем завірюха,
Повіки мерзли, я ж дививсь і знав:
Ніхто не мав такої волі духа,
Та і оков таких ніхто не мав.*

*І хоч у серце гніт жалив змією,
Не скарживсь, ні, що важко так іти --
Пів світа я пройшов, а тугою своєю,
Журбою нашою залив би два світи.*

1940 р.

На чужині -- на советському засланні в Сибірі

Павло МУРАВСЬКИЙ

СПОГАДИ ПРО БОРИСА РОМАНОВИЧА ГМИРЮ *

За час мого трудового артистичного життя мені доводилося зустрічатися з багатьма діячами мистецтва. Серед цих зустрічей були такі, що не потьмянили з роками.

Найбільш незабутні враження пов'язані у мене з видатним артистом нашого часу Б.Р. Гмирею. Я багато хвилювався, обдумуючи майбутню зустріч із ним. І ось вона відбулася цілком випадково. Це було на одному з виступів капелі "Думка". Продиригував я кількома хоровими творами, а коли звільнився, до мене підійшов Борис Романович і сказав: "Ось ми з Веніямином Тольбою слухали ваш виступ і були зачаровані співом капелі".

Така висока оцінка видатних музикантів дуже мене обрадувала, і я тут же запропонував: "А що, якби ми з вами щось разом заспівали?" "Ну що ж, -- відповів Борис Романович, -- давайте заспіваємо, я буду дуже радий".

Це було в 1966 році, і той день став початком нашої творчої співдружності. Після цього пішли трудові будні -- підготовка концертної програми. Борис Романович високо цінував нашу дружбу і хоровий академічний спів *a cappella*...

Творча співпраця капелі "Думка" з Б.Р. Гмирею була дуже корисною для всіх співаків капелі. Адже вони мали нагоду спостерігати роботу Бориса Романовича на репетиціях, придивлятися до його методи, до тих засобів, за допомогою яких він досягав значних художніх результатів. Це була цікава творча лабораторія. На репетиціях Борис Романович поводив себе так, ніби перед ним -- звичайні слухачі, які спеціально прийшли, щоб послухати виступ співака. Репетицію він проводив з творчим натхненням, детально опрацьовуючи і інтонацію, і дикцію, і образ твору.

Надзвичайно радісні і щасливі були ці дні. Справжнє задоволення відчув я, виступаючи з Борисом Романовичем у колонному залі Київської філармонії. Борис Романович -- чудовий ансамбліст, і ми з ним швидко досягли потрібного художнього ефекту. Концерти Бориса Романовича разом із капелею проходили з величезним успіхом. І скільки б я не слухав виступи Гмирі, мені здавалося, що я присутній на прем'єрі; навіть "заспівані" речі у Бориса Романовича звучали завжди свіжо, по-новому.

Незважаючи на свій відносно похилий вік, Борис Романович мав юну душу, був невтомним у своїх пошуках. У ньому відчувався художник величезної волі, справжній артист. Борис Романович давав концерти не тільки в Києві, Москві, Ленінграді, а й по всій країні, і вони мали надзвичайно велику популярність. Його виступи відзначалися цілісністю і проходили немов на одному диханні і водночас із тонким проникненням у кожную деталь.

Борис Романович був однаково неперевершеним і у великій формі, і в мініатюрі, всюди досягаючи "ювілерної" точності у виконанні кожної фрази. Він

був активним пропагандистом музичної культури і своє мистецтво ніс від серця до серця.

Виконання Б.Р. Гмирі в кожному моменті позначене неповторною своєрідністю, образністю, задумованістю. В його манері співу захоплює глибока виразність, бездоганна вокальна лінія і кришталево чиста інтонація.

У Бориса Романовича щасливо поєднувався рідкісний артистизм і великий темперамент із почуттям міри і бездоганим смаком. Крім того, він володів дивовижною людською чарівністю, яка приваблювала всіх, хто зустрічався з ним по роботі або в сердечній розмові. Він був справді людиною для людей, жив музикою і в музиці, завжди відчував потребу поділитися з усіма своїм глибоким відчуттям музики.

Мені запам'ятався Гмиря і своєю стрункою постаттю, легкою гордовитою поставою. Запам'яталися розумні ледь-ледь усміхнені очі.

Борис Романович був глибоким, широкоосвіченим музикантом, людиною з великими знаннями, енергією і винятковою працездатністю. Кожен його концерт був плодом дбайливої копіткої роботи, результатом тривалих міркувань і роздумів.

Борис Романович часто був першим виконавцем тих чи інших творів. Можна назвати чимало музичних творів, особливо радянських композиторів, які згодом стали широко відомими, доставши першу яскраву інтерпретацію у виконанні Гмирі...

За роки своєї праці Борис Романович нагромадив величезний репертуар, який був наслідком його наполегливої праці, невгасимої жадоби пізнання нового.

Такі перлини народної творчості в обробці різних композиторів, як українська народня пісня "Думи мої, думи мої", "Взяв би я бандуру", "Чуєш, брате мій", "Дивлюсь я на небо", "Стоїть гора високая" та інші у виконанні Б.Р. Гмирі разом із капелею "Думка" стали вершиною вокальної інтерпретації, інтонаційної чіткості і художньої виразності.

У 1967 році твори у виконанні капелі "Думка" разом із Б.Р. Гмирею було записано на довгограючу пластинку. Запис був призначений для Всесвітньої виставки в Монреалі. Тепер я ще і ще раз прослуховую цей запис і чую з справжнім натхненням збережену ним народню пісню, кожна нота якої відгукується вже вічною пам'яттю неповторній людині і художникові. Як зараз бачу його в Будинку звукозапису в робочому настрої, підтягнутим, діловим. Ці записи залишаться осяйною пам'яттю для тих, хто були його прихильниками, і надзвичайним відкриттям для тих, хто його не знав. До глибини душі шкода, що якраз в останній рік -- у період найвищого творчого злету Гмирі -- нам не вдалося записати на пластинки у його виконанні нові твори класичної музики, які фактично він вже вивчив.

Борис Романович завжди був проти дилетантизму в мистецтві. Його художній задум точно, в усіх дета-

лях викристалізовувався, гармонійно і чітко втілювався у концертному виконанні. Ясність думки і ліризм поєднувались у нього з благородною простотою, його мистецтво ґрунтувалося на детальному вивченні авторського тексту. Приваблювала чарівність кантилени, емоційна схвилюваність, велика різноманітність відтінків.

Борис Романович надзвичайно любив академічний хоровий спів, високо цінував його досягнення... Ім'я Б.Р. Гмирі користується великою популярністю і повагою в нашій країні, слухачі зберігають у пам'яті глибокі враження від його концертів. Інтенсивна виконавська діяльність змушувала Гмирю багато подорожувати, бувати в різних республіках, і це дало йому можливість зблизитися з тисячами і тисячами людей.

Зовсім несподівано пішов із життя один із найвидатніших співаків нашого часу. Передчасна смерть відняла у нас чудового художника в самому розквіті його творчих сил. Навряд чи знайдеться хоч один виконавець, який, беручи участь разом із Борисом Романовичем у концертах (як артист хору або оркестри), до кінця своїх днів не зберігав би в пам'яті незрівнянне виконання ним клясици і народної музики.

Бориса Романовича знають не тільки як видатного артиста, а і як талановитого вихователя молодого покоління. Співаки й зараз вчать, аналізуючи його концерти у звукозапису.

Нам, музикантам, диригентам, співакам та іншим працівникам мистецтва, яким пощастило бути присутніми на репетиціях і концертах Бориса Романовича, слід подумати над тим, щоб наша виконавська молодь, наша артистична зміна могла ближче познайомитися з творчим, артистичним і громадським життям цього справді народнього артиста.

Борис Романович залишається для нас провідною зіркою, великим прикладом безкорисливого служіння мистецтву і народові.

* Борис Гмиря. *Статті, листи, спогади.*
Видавництво "Музична Україна", Київ -- 1975.

Пам'ятник Гмирі на Байковому кладовищі в Києві.
(Проект Віри Августівни Гмирі, 1979 р.)

Фото -- С. Даценка.
Київ, 6.04.1992.

*Диктори радіопрограми "Молода Україна"
і члени редакційної колегії журналу "Молода Україна"
запрошують Вас*

на вечір в пам'ять співака-актора **БОРИСА ГМИРІ**

Вечір відбудеться в суботу, 18-го квітня 1992 р., в залі громади св. Володимира, 404 вул. Батгуст.

Початок о 7-ій год. вечора.

У програмі:

- ✧ Слово про життя і творчість народнього артиста.
- ✧ "Співає Борис Гмиря" -- пісні з нововиданої касетки.
- ✧ Праця з хором "Думка" і диригентом Павлом Муравським.
- ✧ Додаток. Відео-запис "Літургія О. Кошиця". Диригент П. Муравський.

Після програми -- чайне прийняття.

Сердечно запрошуємо всіх любителів співу.

ЮВІЛЕЙНІ ЛИСЕНКІВСЬКІ УРОЧИСТОСТІ

Київ. (Укрінформ -- Любов Павлюх). Музичний фестиваль у Львові, Всеукраїнський конкурс піаністів та свято хорової музики у Полтаві, огляд оперних вистав, Всеукраїнський конкурс на краще виконання ролі Наталки, Міжнародна наукова конференція, фестиваль та конкурс, музичні вечори по всій Україні, лекції у школах. Ось далеко не повна низка заходів, присвячених 150-річчю від дня народження Миколи Лисенка. Видатний український композитор, фолклорист, піаніст, диригент, педагог, громадський діяч Микола Лисенко у рік свого ювілею постає в усій повноті й величчі.

Геній Миколи Лисенка зріс на ґрунті віковичних музичних традицій українського народу та висотах європейської культури, -- сказала, відкриваючи 21 березня, у переддень Лисенкових уродин, ювілейний вечір, який відбувся у державному театрі опери та балету України імені Тараса Шевченка, міністер культури України Лариса Хоралець. Хоч часами забороняли нам співати, гнали пісню нашу зі школи, гнали з життя, а солов'єві України Лисенкові не дозволяли під нотами ставити слів, не рекомендованих віршів, проте, роджені у своїй основі душею і долею українського народу, голосно лунали ці пісні. Як відзначила міністер, за гучними і справедливими формулами "сонце української музики", "основоположник української національної музики" від кількох поколінь приховано визначну роль великого громадянина Миколи Лисенка у справі консолідації українського громадянства, у формуванні національної самосвідомості та й просто в практичній роботі по згуртуванню розрізнених груп українських, до речі, двох імперій -- Російської та Австро-Угорської в єдину, свідому свого минулого і майбутнього націю.

Слово про Миколу Лисенка, засновника професійної композиторської школи в Україні, ім'я

М. В. Лисенко.

якого посідає одне з чільних місць у Пантеоні діячів минулого, виголосив на вечорі доктор мистецтвознавства, секретар правління Всеукраїнської музичної спілки Микола Гордійчук.

Про вплив на розвиток української національної музики творчості Миколи Лисенка, життя якого -- немеркнучий приклад самовідданого служіння рідному народові, говорив композитор Віталій Кирейко.

Від музичної громадськості Галичини на вечорі виступила ректор Львівської консерваторії імені Миколи Лисенка, професор Марія Крушельницька. Говорячи про своєрідний культ Лисенка в Галичині, вона наголосила, що своєю багатогранною творчістю і невтомною діяльністю на ниві музики, у співпраці з прекрасною плеядою тогочасних діячів української культури, він створив ґрунт для того, щоб дух і національна свідомість українського народу розцвіли в буйнім суцвітті інших народів світу. Ми вперше за багато років маємо змогу у повному обсязі висвітлити лисенківську музику. І, слава Богу, підкреслила професор Крушельницька, що події на стражденній Україні сьогодні розвива-

ються так, що без святої молитви Лисенка "Боже великий, єдиний" не обходиться жодна урочиста подія.

З хлібом-сіллю прибули на ювілейний вечір земляки визначного композитора з полтавського села Гриньки.

Найвищу нагороду для композиторів, музикознавців за досягнення в галузі музичного мистецтва -- премію імені Миколи Лисенка, засновану в Україні, було вручено на вечорі композиторові Вікторові Мужчілью з Дніпропетровська.

Завершився ювілейний вечір святковим концертом, в якому у виконанні відомих майстрів мистецтв України прозвучали твори Миколи Лисенка, народні пісні в його обробці.

На ювілейному вечорі, присвяченому 150-річчю від дня народження Миколи Лисенка, був присутній президент України Леонід Кравчук. Того ж дня президент зустрівся з нащадками основоположника української класичної музики. Він був першим почесним гостем музичної вітальні родини Миколи Лисенка, яка відкрилася на Хрещатику, 15, у квартирі правнука видатного композитора -- професора Київської консерваторії Віталія Романовича Лисенка. У автографі, залишеному в альбомі почесних гостей, президент України відзначив важливість відкриття сальону, який є поверненням до української духовності, до наших музичних коренів.

"Українські вісті", 5.04.1992

**ЧИТАЙТЕ
"МОЛОДУ УКРАЇНУ"
І
ПОШІРЮЙТЕ
ЦЕЙ ЖУРНАЛ
МІЖ
СВОЇМИ РІДНИМИ
І
ЗНАЙОМИМИ!**

Віктор АНДРІЄВСЬКИЙ

ЖИТТЯ І ТВОРИ МИКОЛИ ЛИСЕНКА

*"Це прийшов до нас в гостину,
Той, що пісню, як дитину, --
Викохав, навчав співати,
Щоб кріпились наші душі,
Щоб безмежною тугою,
Звуком радощів і болю,
Загрівала нас до бою --
За добро, красу і волю"...*

Богдан Лепкий:

*З привітального вірша Миколі Лисенкові
на його зустрічі у день 35-літнього ювілею
7.XII.1903 року.*

Микола Лисенко, син Віталія і Ольги з Луценків, народився 23 березня 1842 року в маєтку своєї матері в селі Гриньках, Кременчуцького повіту, на Полтавщині. Рід Лисенків походив із козацької старшини, його предки добились старшинства ще за гетьманування Богдана Хмельницького. Луценки теж старий козацький рід. Отже, наш музикант міг справді похвалитися, що він: "із діда-прадіда козак", що в його жилах нема ні краплини не-української крові.

Його батьки були дідичі-аристократи, і як переважна частина тодішньої нашої шляхти -- забували помалу старі українські традиції. Батько Віталій служив у російському полку кирасирів, мати дістала виховання в аристократичній російській школі -- у Смольному інституті в Петербурзі. То ж дитину виховували батьки на аристократичний-московський лад. Микола Лисенко провів свої дитячі роки в оксамитах, серед гувернанток. Навіть початків грамоти мати вчила його по-французьки, а пізніш, батьків полковий товариш -- відомий московський поет Фет, навчив його писати й читати по-московськи.

Та на малого Миколу впливали не так батьки, а більш дід і баба у других -- Болюбаші. Вони обоє із старого козацького роду й не говорили інакше -- тільки по-українськи. А що й вони були також багачі-дідичі (Болюбаш був навіть маршалком дворянства), то в них було чимало слуг-кріпаків, серед них і ріс малий Лисенко. (Бабуня дуже любила Миколу й часто брала його до себе.) Там він уперше почув українську пісню, що її так любила Болюбашева, там у нього блиснули перші іскри любові до свого народу, до його культури взагалі та до пісні зокрема. А ще трохи пізніше його дядько Олександр Лисенко роздуває ту іскру у вогники, що гарячим полум'ям обпалюють душі молодих гімназистів: Миколи і його нерідного брата М. Старицького. Олександр Лисенко кохався у козацькій старовині, співав старих козацьких пісень, він дав молодим хлопцям читати заборонені вірші Тараса Шевченка. Від нього ж записує ще молодим гімназистом Микола Лисенко свої перші пісні. А музики він учиться змалку й відразу виявляє блискучі здібності. Вже у віці 6-ти років добре грає на роялі. Коли Микола повернувся з Києва, де вчився

музики у шляхетських пансіонах Вейля та Гедуена (вчили його чехи Нейнквич і Паночіні), то його домашня учителька, панна Розалія, дуже здивувалася, а далі й розплакалась, почувши гру свого ученика.

Скінчивши науку в Києві, переходить Микола Лисенко до другої харківської гімназії і там добре й пильно вчиться. Вчиться теж і музики у відомих музик-вчителів: Дмитрієва й Вільчика. Виявляє такі успіхи в музиці, що є завжди постійним і бажаним гостем і учасником на сальонових концертах у князя Юрія Голиціна, відомого знавця й аматора музики та у свого вчителя Вільчика.

Хоч Микола Лисенко й обертається серед аристократичного товариства і вчиться в аристократичній панській гімназії, найбільший вплив на нього мають його бабуня, дядько і приятель Михайло Старицький. Останній купує в Полтаві (він там учився) "Чорну Радугу" Куліша, і обидва хлопці прочитують її з захопленням і дають прочитати дядькові Олександрові. Теж разом із дядьком і бабунею читають "Енеїду" Котляревського. Всі -- і молоді, і старі -- захоплюються красою рідного слова та майстерними описами народнього побуту. В той же час читають вони оповідання Марка Вовчка і "Записки о Южной Руси". Все те прочитане на молоду душу Миколи Лисенка впливає так сильно, що він, хоч панич, аристократ і вже відомий музикант, кидається між простолюття, записує від нього пісні та вже й сам складає до них супровід.

Після скінчення гімназії Микола Лисенко вступає на природничий відділ харківського університету, а рік пізніше переходить на той самий відділ київського університету. В той час у (1861 р.) київському університеті йшло бурливе життя. Серед товаришів різних національностей юнаки Микола Лисенко і Михайло Старицький і самі врешті пізнають "чий вони сини, яких батьків"... Обидва стають гарячими українськими патріотами й присягають ціле своє життя присвятити рідному народові. Вони додержують присяги: Старицький присвячує себе літературі та театрові, а Лисенко -- рідній музиці. Дома він ходить із гармонією на селянські забави, досвітки й вечорниці, ходить на вулиці в народньому одязі, співає з парубками, приграв їм до співу та уважно прислухається до народніх пісень і записує їх. Селяни спершу не довіряли йому (наші люди звичайно не вірять тим, що йдуть до них із щирим серцем, вірять радше чужим пройди-світам, зокрема тоді, як ті обіцяють їм грушки на вербі), а пізніше, як зрозуміли, яке щире й золоте та рідне їм серце б'ється у грудях того "панича" під його парубочькою чумаркою, то стали й самі горнутися до нього, полюбили його.

1864 року обидва молоді студенти беруться писати першу оперу "Таркуша" -- про славного розбійника, на основі народніх переказів про нього. Та цієї першої праці вони не закінчили. В Києві Лисенко і Старицький організують прилюдні виступи українського сту-

дентського хору, концерти й вистави. Публіка захоплюється українською музикою і піснями під проводом Миколи Лисенка. На той час (1864 р.) випадає й перша вистава знаної вже тоді скрізь на Україні "Наталки Полтавки" під керуванням Лисенка. (Першу музику до неї написав був ще 1834 року Барицький.)

Але московська влада після скасування кріпацтва й деяких полекш для громадян незабаром видає суворі заборони, а зокрема на українське слово. Царський міністр Валуєв заявив, що української мови "не було, нема й бути не може". Заборонили були співати в театрі українських пісень і по-французькому, бо й того пробували наші артисти 1865 року. Посипались утиски на тих людей, що признавалися до українського народу.

Та ті утиски тільки загартували душі Лисенкові і Старицькому. Микола Лисенко закінчив природничий відділ університету в 1865 р. і пише фахову кандидатську працю ("Про полове розмноження ниточних водорослів"). Тепер стелиться перед ним широка дорога у світ. Та він не дбає про те, він пам'ятає про свою присягу служити рідному народові. Щоб зібрати трохи грошей, він займає посаду мирового посередника в таращанському повіті. Зібравши готівку, вирушає до Ляйпціга, що мав тоді найліпшу консерваторію, щоб там удосконалити свою музичну освіту. В Ляйпцігу вчиться у найліпших професорів і всі вони признають його великий талант.

-- "О, це справжній талант", -- каже про нього професор фортепіанової гри Райнеке.

Свої задачі з теорії музики пише Микола Лисенко на українські теми. На час його перебування в консерваторії припадає і подорож до Праги, куди його покликали на слов'янський з'їзд як представника української музики. Там він справив на слухачів незвичайне враження. Відомий чеський музикант-патріот Рейер, прослухавши музику "Гей, не дивуйте", скочив із крісла й гукнув очарований: -- "То духи степу!"

В 1867 р. в Ляйпцігу Лисенко, на прохання галицьких українців, пише для них на Шевченкове свято й перший свій оригінальний твір -- музику до "Заповіту" Шевченка. Той "Заповіт" відспівали вперше на Шевченківському концерті у Львові 1868 року, а вдруге у Львові на привітання автора музики в день його зустрічі з нагоди 35-літнього ювілею Лисенка -- 7 грудня 1903 року.

В 1868 р. в Ляйпцігу випускає Микола Лисенко свій перший збірник українських народніх пісень. Далі його праця йде в тих двох головних напрямках: збирання і гармонізація народніх пісень і творення оригінальної музики -- найбільше до творів Шевченка.

За своє життя зібрав Микола Лисенко і завів у ноти понад пів тисячі українських пісень. З того впорядкував сім збірників, у кожному по 40 чисел на один голос у супроводі фортепіано (рр. 1868-1906), дванадцять десятків народніх пісень уложив для хору в супроводі фортепіано, 1875 р. видав збірник танків і веснянок "Молодощі" (37 пісень), обрядові пісні для хору "Веснянки" два вінки (1895-1903 рр.), "Купальську Справу", "Колядки й щедрівки", "Весілля". Крім того з його спадщини лишилося ще чимало невидру-

кованих народніх пісень. Із невиданих творів уже в останній час видавництво "Дешева Книжка" видрукувало "Кант Розп'ятого Христосу" в грудні 1936 р., а Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка -- "Коломийки" у квітні 1937 р.

Як ми вже згадували, не тільки Лисенко збирав і у ноти заводив народні пісні. Та ніхто до нього не вмів записати їх голосу, як треба, бо ніхто не знав цього як слід і не розумів духу української народньої пісні. Сам Лисенко дуже нарікав на такі недоладні уклади, як Єдлічки та Коціпинського, а на Рубця був дуже сердитий за те, що він покалічив нашу пісню, укладаючи її на московський лад, згідно з наукою московського укладача Балакирева. Лисенко ж не дарма учився від народу ціле своє життя, -- та його наука врятувала від забуття і каліцтва українську пісню.

"Так (як Лисенко уложив) заспівав би сам український народ, якби піднявся на відповідний ступінь культурного розвою", -- отак, примінюючи Кулішеві слова про Шевченка, каже про той уклад знавець -- музикант Ф. Колесса. І ще: "Лисенко найвірніше передав ритмічну будову українських пісень і всі мелодичні особливості строго аж до найдрібніших мало-значних відтінків".

Ніхто так не збагнув і не вмів передати народнього голосування, як наш музикант. Він навчив тої штуки і своїх учеників, що з них найславніші: Кирило Стеценко, Олександр Кошиць і Микола Леонтович. Українські народні пісні у розкладі цих чотирьох наших композиторів, що їх виконувала скрізь у світі в рр. 1919-1920 "Українська Республіканська Капеля", викликали велике захоплення фахових музик, інтелігентної публіки і найпростішого народу (до портових робітників і неграмотних муринів -- включно). Наш великий небіжчик може спокійно спочивати по таких наслідках своєї праці й науки. Недаром він колись писав у листі до Філарета Колесси:

"Вчіться на сірій свитині, на грубій сорочці, на дьогтьових чоботях, там бо душа Божя сидить".

Ту "душу Божу" нашого народу пізнав цілий світ, пізнав і міг пізнати тільки й виключно завдяки Миколі Лисенкові!

Такого великого, а зокрема в такій мистецькій обробці, збірника народніх пісень, як кажуть знавці, не має ні один інший слов'янський народ. Отсе є перша велика заслуга Миколи Лисенка для України.

Другою, не меншою його заслугою є його оригінальна музична творчість, здебільшого до слів Тараса Шевченка. Таких творів на один, два, три й більше голосів і на хор до слів Шевченка він видрукував 82. З того три великі кантати на мішані й подвійні хори з сольоспівами, дуетами, терцетами й т.п. В них виявив Лисенко нашу душу, як тільки міг це зробити великий талант і знавець свого народу, його радощів і болю. Писали на слова Шевченка й до Лисенка, за його життя і після його смерті, але інші, навіть українські композитори, не могли дорівняти Лисенкові в тонкощах передачі й розумінню творів Шевченка.

"Лисенко так підложив слова Шевченка під ноти, що іншої музики до його поезії годі й подумати" -- каже про ту сторінку Лисенкової творчості наш му-

Микола ЩЕРБАК

зика й композитор С. Людкевич. Кожний народ радіє й сумує на свій лад. Певне, що, наприклад, жиди інакше плакали на руїнах Єрусалиму, як українці після втрати своєї держави. І от у Лисенка так висловлений той сум у його пісні "Гетьмани, гетьмани", або в кантаті "Б'ють пороги", що в кожного українця серце зание, як він почує ту музику. Чути в ній і голос бандури, і скигління чайки над Дніпром, і гомін порогів, від неї віє вітром із наших степів і сумом степових могил. В уривку з Гайдамаків -- "Моліться, братія" -- чути дзвони Мотронівського монастиря і страшний голос народної мести. А в Лисенкових колискових піснях чути журбу, таку журбу, що її може зрозуміти серцем кожна українська мати. В його кантаті на смерть Тараса Шевченка чути наші похоронні голосіння.

Скрізь обидва ті наші пророки: Шевченко й Лисенко -- зливаються разом ніби в одну особу. По словах того ж С. Людкевича так з'єднати слова з музикою вмів тільки геніяльний німець Вагнер, що сам писав свої драми й музику до них.

Лисенко писав музику і до творів інших поетів і наших, і чужих. І там він стоїть "на досі для більшості наших композиторів недосяжній висоті", -- як оцінив Лисенка Іван Франко. Лисенкові дорівнюють хіба наш Д. Січинський, С. Людкевич, що написали кілька гарних речей на слова Шевченка й інші. А такі чудові Лисенкові романси, як "Смутної провесни", або "Айстри", можуть стати нарівні з подібними творами західно-європейських музик, як Гріг, Шуберт або Шуман.

Третьою заслугою Лисенка для української музики є те, що він створив українську оперу й оперету. Ще перед Лисенком оперету "Запорожець за Дунаєм" написав у 1863 р. Семен Гулак-Артемівський, але уклад його музики більш італійський, як український.

Лисенко після скінчення консерваторії (1869 р.) вертається до Києва й обіймає скромну посаду вчителя музики у приватних школах Пфеніга, пізніше Кологривова. Та головна його праця йде над українською музикою. Він пише до слів М. Старицького перші свої оперети: "Чорноморці" і "Різдвяну ніч" (1872 р.). В першій змальоване життя запорожців після переселення на Кубань, а в другій, що її перероблено з відомого твору М. Гоголя ("Ніч на Різдво"), змальовані фантастичні пригоди на селі близько Полтави в різдвяну ніч. До обох оперет Лисенко написав музику на щиро народні мотиви, вмістивши й записані від народу козацькі й побутові пісні, колядки, тощо. Обидві оперети мали в Києві великий успіх. Лисенко пізніше переробив "Різдвяну ніч" на оперу, що її вперше виставили у Харкові 1882 року.

Вже перші вистави Лисенкових оперет зробили йому славу, але він відчував, що має ще замало досвіду в оркестровому укладі. В той час вони з М. Старицьким задумують писати ще дві опери до творів Гоголя, а саме: "Страшну Помсту" і "Тараса Бульбу". Отже Лисенко 1876 р. вибирається у Петербург, щоб там навчитися оркестрової композиції від знавця тієї справи відомого російського композитора М. Рим-

КОЛИ ЧУЮ ЛИСЕНКА...

*Почую Лисенка... І я не знаю,
Чи звуки то, а чи гримлять пороги,
Чи чайка вилітає з небокраю
І тужно скиглить, б'ється край дороги...*

*Почую Лисенка... Чорніє поле.
Туман, як хвиля, у степу німому...
А звуки ллються, ллються... Де ти, доле?
Куди пішла ти з батьківського дому?...*

*Он під вікном, занесеним снігами,
Дівчата й хлопці стали з колядою.
Різдвяна ніч прийшла в село лугами
І засвітила зорі супокою...*

*Чого ж невітійно на душі Вакулі?
І чом звабливо й радісно Оксани?...
Прийде весна і спів, і перші гупі,
І сині вечори, цвітінням п'яні...*

*Почую Лисенка... Не звуки,
А рокотання стиглих бур,
Не струмись струн, а мужні звуки
У гордім гомоні бандур.*

*І люта Бульбина шаблюка --
Вогненна блискавка з-за хмар,
І, як відлуння, лунко стука
В серцях Тарасовий "Кобзар".*

*А пісня... пісня полум'яна
То ожива, то завмира...
Чи мова то фортепіяна!?
Чи хвиль співучого Дніпра!?*

* * *

*Нехай когось бере в полон Бетговен,
Нехай від Гріга серце затріпоче,
Хай Сметану й Шопена люблять люди,
Чи Глінка спогадом зволожить очі...
Почую Лисенка -- я щастя повен,
Душа здригнеться -- волі, волі хоче,
І рідна пісня розриває груди...*

ського-Корсакова. В Петербурзі поза наукою Лисенко виступає як диригент українського хору із студентів-українців. Упорядковує свої збірники народніх пісень і переробляє "Різдвяну ніч" на оперу.

І в Петербурзі добуває Лисенко такої слави, що йому пропонують місце диригента приватної опери з виглядами на те, що звідти зможе перейти й до царської опери. Та Лисенко відмовляється від тої ласки й того "теплого кожуха" й після дволітньої науки 1878 р. вертається до Києва. В той час (1878 р.) він пише для великої оркестри "Український козак -- шумка", що його виконано було між іншими на його ювілейнім святі у Львові 7 грудня 1903 р. Пізніше в

році 1885 він переробляє для оркестри "Гей, не дивуйте", що колись зробило таке велике вражіння на чехів. У першій творі він виявляє удалість і розкіш українського танку, а в другій майстерно передає перемогу на Жовтих Водах гетьмана Богдана Хмельницького. У 1885 р. пише він на слова Старицького оперету "Утоплена", що її зміст запозичений у Гоголя ("Майська ніч"). В тій опереті чудово виведені українські пісні й танки -- гри русалок. А вступний подвійний хор "Туман хвилями лягає" такий гарний і оригінальний, що й досі являється одним із найбільш улюблених на наших концертах. На жаль, цю оперету рідко виставляють у нас у цілості, бо вона вимагає неабияких артистів і таких засобів, якими не все розпоряджають наші театри.

Те ж саме треба сказати і про його велику на 5 дій оперу "Тарас Бульба", написану до слів того ж М. Старицького 1881 р. З цією оперою мав він чимало клопоту. Коли про неї довідалися директор (Альтані) і режисер (Барцал) московської царської опери, то дуже прохали автора, щоб він дозволив їм виставити її в Москві. Але в царській опері не можна було виставляти українською мовою, тому Лисенко їм відмовив. Пізніше зайшов до нього в Києві відомий московський музикант (наш таки землячок) П. Чайковський. Прослухавши оперу, він захопився зокрема тими місцями, де виступає наш національний кольорит. Він просив Лисенка, щоб той дав йому оперу, а він, Чайковський, обіцяє, що сам її поставить у Петербурзі. Ще трохи пізніше з таким самим проханням звертається до нього і його колишній учитель диригент царської опери Римський-Корсаков. Треба згадати, що саме в ті часи, коли Старицький і Лисенко пишуть на сюжети з Гоголя, пишуть теж на ті ж сюжети й московські музиканти, захоплені красою українського побуту. Так 1878 р. з'являється опера Чайковського "Черевички" на сюжет "Різдвяної ночі", 1880 р. його ж "Мазепа". 1878 р. виходить "Майська ніч" Римського-Корсакова (у нас "Утоплена" Лисенка), а 1875 р. Мусоргський пише "Сорочинський Ярмарок". Та тільки всі ті композитори складали до своїх опер таку музику, що з українським духом не мала нічого спільного. Вони самі були свідомі того, тому так цінили в Лисенка власне український кольорит його музики.

Але Лисенко не може виконати тих прохань, завжди з тої причини -- він не хоче бачити своїх творів московською мовою. Нарешті, кілька років пізніше він уступає на прохання своїх близьких і згоджується, щоб його небога, знана українська письменниця й донька його побратима, Людмила Старицька-Черняхівська переклала на московську мову слова опери, твір її батька (вже після його смерті). Лисенко так і помер, не дочекавшись побачити оперу на сцені, саме тоді, коли кінчили друкувати останні аркуші партитури. Вперше ту оперу виставили у Петербурзі зараз після революції -- весною 1917 р. В ній чимало чудових хорів і сольоспівів. Особливо гарна мелодія Тараса: "Та літає орел" -- під супровід торбана.

Крім тих опер, Лисенко в різні часи написав ще такі опери й оперети: "Зима і весна" (опера на дві дії, 1894 р.), "Енеїда" (оперета, перероблена з відомої

"Енеїди" Котляревського), дитячі опери: "Коза-Дерева" (1888 р.) і "Пан Коцький" (1891 р.), в яких він гарно уложив наші дитячі народні пісні й забави. Їх часто можна побачити в нас на дитячих виставах. Для дітей шкільного віку Лисенко скомпонував крім того "Збірку народних пісень у хоровому укладі".

Його останньою оперою була одноактівка "Опера Хвилинка" на слова Л. Старицької-Черняхівської, "Ноктурно" (1912 р.). В ній вивів він старовинні мелодії, що чув їх ще дитиною в тім панському оточенні, де він пробував. Цієї опери йому вже не довелося побачити цілої. Літом 1936 р. виставили її в Муз. Інституті у Львові в оркестровому супроводі, а в квітні 1937 р. заходами того ж Інституту у Великому Театрі у Львові. Її ставлять із великим успіхом на советських сценах, зокрема в Москві (у московському перекладі).

З недокінчених опер Лисенко залишив "Останню ніч" -- на слова М. Старицького. Її виставляв раз чи двічі театр М. Садовського в Києві. В ній чудово змальовані переживання українського патріота, засудженого на смерть, в його останню ніч перед стратою.

"Сафо" -- опера на слова Л. Старицької-Черняхівської -- із старогрецького життя. Музику до неї побудував Лисенко на старогрецькому ладі. Зокрема гарний вступний мішаний хор. Виконували його в Києві 1903 р. під час 35-літнього ювілею Лисенка та в Полтаві в осені 1913 р. в роковини смерті автора в супроводі симфонічної оркестри під проводом директора полтавської музичної школи Д. Ахшарумова. Недокінченої опери "Літня ніч" на слова О'Конор-Вілінської (сестра жінки Лисенка) не виставляли ніколи. Згадують теж Лисенкову комічну оперу "Цар-Горох", її теж мабуть ніде навіть в уривках не виставляли.

Крім того Лисенко впорядкував музику та написав увертюру до "Наталки Полтавки", яку випустив друком 1890 р. В ній він скомпонував як слід мелодії і супровід до тих народних пісень, що їх умістив І. Котляревський -- власне так, як їх співають на Полтавщині, де жили й працювали, І. Котляревський, і Лисенко.

Четвертою заслугою Лисенка є його інструментальна творчість. Він написав приблизно сто творів для різних інструментів і оркестри; деякі з них, високої художньої вартості, залишилися й досі невидані. А ті, що він сам виконував на роялі, от нпр. "Пливчовен", "Ходить гарбуз по городу", його славна "Сюїта", "Рапсодія", -- завжди викликали великий ентузіазм серед слухачів. Треба сказати, що він перший і одиникий на Україні відважився заграли з концертної естради український національний гімн "Ще не вмерла" -- власного розкладу й саме в найгрізніші часи московського панування.

Писав Лисенко і церковні твори. Його молитву "Боже Великий, Єдиний" співає тепер скрізь по церквах український народ. Його церковний спів "Камо піду від лиця Твого, Господи", виконав уперше на його похоронах у Володимирському Соборі подвійний квартет оперових співаків, а тепер співають його в хоровому розкладі наші церковні хори. Накладом оо. Василян у Жовкві 1910 р. вийшов в його чудовому розкладі на мішаний хор молитва "Пречиста Діво Мати". Тепер це видання на жаль дуже рідке й жде

другого накладу. Були навіть свого часу (після смерті Лисенка) чутки, що в рукописі переховує хтось цілу його "Службу Божу", але де цей рукопис тепер і чи взагалі існує -- досі невідомо.

Писав Лисенко музику теж і на не-українські теми. З найбільш відомих його творів, крім уже згаданих опер "Ноктурно" і "Сафо", треба згадати "Moment de desespoir" ("Хвилина розпуки") для скрипки або чельо в супроводі фортепіано, і "Moment d'enchantement" ("Хвилина захоплення") на фортепіано. Крім того написав він маловідому музику ("Дев'ять пісень Офелії") до перекладеного М. Старицьким "Гамлета". (Музика вийшла друком, як додаток до перекладу, в Києві 1882 р.)

П'ятою заслугою є те, що він сам показав і навчив, як треба виконувати українську пісню. Крім того, що він ще студентом виступав як диригент, у дев'яностих роках минулого сторіччя він організував хор переважно з київських семінаристів і студентів. З тим хором він відбув подорож по Україні. Тоді почули люди вперше, як треба співати народню пісню на театральній сцені. На зразок того хору почали організуватися українські хори в селах і містечках, що виконували народні пісні в Лисенковім розкладі.

В рр. 1906-1907 під його проводом організується й виступає у Києві хор Товариства "Боян". Тим хором диригує сам Лисенко і славний пізніше по всьому світі Олександр Кошиць, тоді ученик школи Лисенка.

Шостою його заслугою є його теоретичні твори про українську музику та про народні українські музичні інструменти. Ще 1873 р. відбувся в Києві третій російський археологічний з'їзд. На нього приїхало багато вчених із цілої Європи. Під час того з'їзду Лисенко виступає із своїм хором та співає славнозвісний кобзар Остап Вересай. Від нього записує Лисенко думи й пісні та на основі цього матеріалу складає про

те, як треба виконувати українські пісні і яка різниця між українською і московськими піснями. Цю розвідку поміщує Лисенко в науковому журналі "Труди Рос. Геогр. Общества". В 1892 р. пише в "Київській Старині" про торбан та музику славного торбаніста Відорта, 1894 р. пише в галицькій "Зорі" розвідку "Народні музичні інструменти на Вкраїні", а 1907 р. ("Рідний Край" ч. 11-13-14) -- кобзу й кобзарів. У тих творах він із глибоким знанням докладно подає науку, що має раз назавжди забезпечити українську народню пісню й музику від того, щоб її вмісне чи ненавмисне калічили наші й не наші "фахівці".

Згадані твори Лисенка враз із працями П. Сокальського та О. Фаміцина залишаться основними для тих, що науково студіюватимуть українську музику.

Професор Василь Барвінський так пише про заслуги й роботу М. Лисенка над науковим дослідженням української пісні:

"В широкому світі ще донедавна втотожнювали українську народню пісню з московською. Микола Лисенко перший старався науково відмитити не тільки спільні, але й відмінні риси української пісні від московської. Коли із староцерковних ладів у московській пісні переважають лади: фрігійській (мала секунда), еольській (мала секста), чи міксолідійській (мала септіма), то в українській -- більше: йонійський (наше теперішнє дур), лідійський (збільшена кварта) і дорійський (велика секста). Крім цього українська пісня вносить більше ліричного елементу "жалісного" (як казав Остап Вересай), впроваджуючи хроматику. У відношенні до московської виказує українська пісня більше симетрії мелодійного рисунку та більшу ритмічну правильність, а прикраси в українській пісні є глибоко виразовими засобами проти більш унутрішнього характеру в московських піснях... Також перехід із "моль" до "дур" є теж одною з прикмет

Після концерту в Київській консерваторії.

Зліва направо: Петро Родак з Торонто, концертмайстер-піаністка, Павло Іванович Муравський, Оксана Родак -- студентка, Віталій Романович Лисенко, концертмайстер-піаністка, студент консерваторії, Олег Вадимович Комісаров.

Київ, Україна, 7-го червня 1991 р.

української пісні. Лисенко казав, що з усіх слов'янських пісень своїм характером, укладом мелодійної лінії, а зокрема музичною деклямацією слова, найбільш зближеною до української є сербська пісня".

При цій нагоді варт згадати і про те, який вплив мав Лисенко на музичну творчість своїх наслідників обабіч Збруча. До 1886 року співали в Галичині на концертах здебільша квартети (головно Крейцера) та композиції Вербицького, Лаврівського, Воробкевича, Вахнянина й Матюка. В 1886 р. утворився із старших учеників академічної гімназії у Львові гурток і до нього увійшли: Осип Патрицький, Остап Нижанківський, Юліян Бачинський, Кирило Студинський та Антін Крушельницький. Душею цього гуртка був О. Нижанківський. Гурток видає "Музикальну Бібліотеку", а Лисенко прислав для неї цілу низку своїх композицій. З цієї посилки видрукували "Квод лібет I", а пізніше "Квод лібет II". Лисенкові композиції популяризувала зорганізована в академічній гімназії "шістнадцятка", що під кермою О. Нижанківського концертувала тоді в цілій Галичині. Хорові композиції Лисенка сприймалися із великим ентузіазмом, що пізніше перейшов у справжній культ М. Лисенка в Галичині.

Як ми вже згадували, -- першу свою композицію "Заповіт" написав Микола Лисенко на прохання Олександра Барвінського. З ним він познайомився у Львові в дорозі до Ляйпцігу 1867 р. Як Лисенко ставився до галичан видно, наприклад, з його листа з 24.X.1869 р. до того ж Барвінського:

"Я є тої думки, що нам, своїм людям, одної матері дітям, не варт, не годиться роз'єднуватися, але скупля-

тися якнайбільше".

У своїм листуванні з Ф. Колессою та й іншими -- радить Лисенко галичанам, щоб збирали й гармонізували народні пісні. І справді, під його впливом записують і опрацьовують ті пісні Ф. Колесса, Г. Топольницький, Д. Січинський, пізніше й багато інших. Сам Лисенко охоче записує й гармонізує народні пісні Галичини та підкладає музику до творів галицьких поетів, у першу чергу до творів І. Франка. Львівському "Боянові", якого він був першим почесним членом, присвячує один із найкращих своїх творів "Радуйся, ниво, непоплита".

Лисенка шанували завжди й досі шанують та люблять в Галичині. Серед його друзів на першому місці треба згадати отця Остапа Нижанківського, що був його гарячим прихильником і пропагатором його творів. Він диригував і хором сполучених "Боянів" Галичини на ювілейному святі Лисенка у грудні 1903 року.

З галицьких співаків улавилися виконанням творів Лисенка: Модест Менцінський, Олександр Мишуга, Соломія Крушельницька й інші. В Галичині свого часу вийшло друком чимало його творів, між іншими "Коза-Дерева" 1891 р. накладом редакції "Дзвінка". Із статей і розвідок про Лисенка в Галичині появилися в різні часи:

1. Філарет Колесса: "Кілька слів про збирання українських народніх пісень" із додатком листів Миколи Лисенка. 2. Ф. Колесса: "Народній напрям у творчості М. Лисенка". 3. Ф. Колесса: "До питання про український стиль". 4. С. Людкевич: "Націоналізм у музиці". 5. С. Людкевич: "М.В. Лисенко, як творець української музики".

В свій час Галичина ніби перебрала на себе обов'язки вшанування його пам'яті. Як скромна данина його заслугам і з нагоди 50-літніх роковин його смерті вийшла накладом видавництва "Дешеве Книжка" й оця праця. Нашим обов'язком є зібрати і видати друком усі його твори, бо деякі з них залишилися невідомі не тільки ширшим українським кругам, але навіть і самим музикам, у тому числі й українським. Серед них треба згадати оркестрове "Гей, не дивуйте!", два марші: "Запорозький" і "Обозовий" на фортепіано, татарські мелодії, записані у Криму, "Східня пісня" на слова Лесі Українки для сопрано у супроводі фортепіано, чудове вокальне тріо на слова І. Воробкевича "Сонце ся сховало" і баритонове сольо на останній вірш М. Старицького "В грудях вогонь". (Усі ті твори я сам зібрав із шуфляд небіжчика 1913 року, дав їх переписати й передав нотозбірні полтавського "Бояна", де у той час головою музичної комісії та бібліотекарем був я.)

В січні 1919 р. заходами того ж полтавського "Бояна" приготували до друку Лисенкове "Козак Софрон" на мужеський хор із баритоновим сольо. Чи воно побачило світ, не знаю, бо на перешкоді став другий большевицький наїзд на Полтаву саме в січні 1919 року.

Календар "Слово" на рік 1962.
Вид. "Вільне слово", Торонто, Канада, 1962.

LENNOX

DEALER

SNIH

HEATING & COOLING LTD.

LONDON, ONTARIO

WALTER SNIH
President

Telephone
(519) 649-4964

N. - J. SPIVAK LTD.

1158 Wonderland Road

LONDON, ONTARIO

N6L 1A6

(PRE-MIX CONCRETE)

Д-р ЄВГЕНІЯ ПАСТЕРНАК НАГОРОДЖЕНА ПРЕМІЄЮ ім. В. ВИННИЧЕНКА

Український Фонд Культури, що його очолює письменник Борис Олійник, нагородив директора пансіонів імені Івана Франка в Торонто, доктора Євгенію Пастернак премією імені Володимира Винниченка, за її добродійну діяльність для блага людей пенсійного віку. Вручення медалі відбулося в Києві.

Повернувшись в Канаду, доктор Пастернак заявила на прес-конференції, в неділю, 15-го березня, що вона має намір організувати в Україні подібний пансіон для людей похилого віку, щоб люди в Києві чи у Львові могли побачити на практиці, як у Канаді піклуються пенсіонерами.

Під час свого перебування в Україні доктор Пастернак ознайомила із пансіонами для людей похилого віку в Києві і вважає, що між канадськими пансіонами і тими, що в Україні, є велика різниця у

підході до проблем та філософії обслуговування. Маючи великий досвід, довголітню практику і канадський диплом з геронтології, доктор Пастернак хотіла б присвятити свій час на поліпшення обслуговування людей пенсійного віку в Україні.

Відвідуючи пансіони в декількох містах України, вона помітила, що керівниками тих пансіонів були юристи або якісь полковники у відставці, які були необізнані з геронтологією, отже не мали професійної підготовки, не були спеціалістами, коли йдеться про індивідуальний підхід до людей похилого віку.

У Києві вона відвідувала пансіони в супроводі голови суспільної опіки Київщини добродія Кирилюка, якого вона попросила показати їй розвагові залі. Коли її прохання задовольнили, вона побачила, що в тих пансіонах ще й тепер висять портрети Леніна і

Члени прес-конференції в пансіоні ім. Івана Франка.

Сидять зліва направо: А. Нікула (кореспондент газети Верховної Ради України "Голос України"), д-р Євгенія Пастернак (екзекутивний директор пансіону ім. Івана Франка), В. Дідюк (голова Співки Українських Журналістів).
Стоять: О. Харченко (член редколегії журналу "Молода Україна"), Ірина Паттен (представник видавництва і редакції оо. Василян), П. Наумчук (керівник радіопрограми "Пісня України"), Олена Глібович (редактор газети "Гомін України"), П. Родак (керівник радіопрограми "Молода Україна"), Валентина Родак (продюцент телепередачі "Україна Сьогодні"), М. Королишин (редактор газети "Батьківщина"), М. Дальний (редактор журналу "Нові Дні").

Пансіон ім. І. Франка,
Міссісага, Он.,
15.03.1992.

Фото -- д-р М. Данилишина.

Сталіна. А відомо, як червоні диктатори піклувалися пенсіонерами. Вразила її також панівна російська мова у пансіонах української столиці, але Кирилюк запевнив її, що обслуговуючий персонал тепер вивчає українську мову, так що українських пенсіонерів в недалекому майбутньому будуть обслуговувати рідною мовою.

Незважаючи на деякі недотяттєння у згаданих пансіонах в Україні, доктор Пастернак повернулася в Канаду захоплена всім тим, що вона там бачила, особливо людьми, які в тяжких умовах віддано працюють для добра українського народу, відроджуючи українську державність.

Крім премії імени Винниченка, доктор Євгенія Пастернак отримала яких тридцять нагород, грамот і медалей від престижових канадських, британських, американських, австралійських та міжнародних установ.

На прес-конференції із заявами виступали, а потім відповідали на питання журналістів доктор Євгенія Пастернак та Анатолій Нікула, який в Канаду прибув, в основному, з метою дослідити літературну спадщину Уласа Самчука. Анатолій має намір написати докторську працю із Самчукознавства.

Доктор Євгенія Пастернак на прес-конференції, що в свою чергу відбулася з приводу її поїздки в Україну та нагородження її медаллю Володимира

Винниченка, щедро обдарувала українську пресу. На ОДУМ-івський журнал і радіопрограму "Молода Україна" вона пожертвувала по чотириста доларів. Честь їй за це, хвала і щира подяка.

Слухайте радіопрограму ОДУМ-у "МОЛОДА УКРАЇНА"

з радіовисильні
СНІН НА ХВИЛІ АМ 1540
в Торонто

КОЖНОЇ СУБОТИ
від 6:00 до 6:30 вечора

Керівник: Петро Родак
Диктори: Валентина Родак
Леонід Ліщина
Олександр Харченко

"МОЛОДА УКРАЇНА" служить
українській громаді від 1971 року.

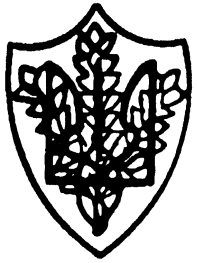

Читачі журналу "Молода Україна" -- добродії Тетяна і Ярослав Романишини з молоддю з міста Сум, Україна.

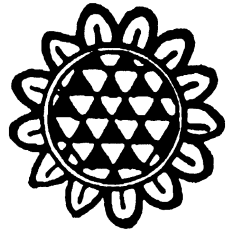
У 1-ому ряді: Віктор Рог, Тетяна і Ярослав Романишини, Руслан Дейниченко.

У 2-ому ряді: Ярослав Коваль, Олег Ткач, Владислав Доценко.

Торонто, Канада,
м. вересень 1991 р.

СТОРІНКА ЮНОГО ОДУМУ

Володимир КОЛОНІЄЦЬ

Панас МИРНИЙ

***

ЗАШУМИ, ДНІПРО

Ніби матері долоні --
лагідна вода.

Поміж вербами блукає
лада золота...

Зашуми, Дніпро,
про красу й добро,
про кохану Україну
зашуми, Дніпро.

І нехай заб'ється серце --
тепле чаєня...
Скільки сліз несла до моря
чиста течія!

Зашуми, Дніпро
розкажи мені,
як здіймав ти гори-хвилі
у грозові дні.

Хліб і сіль -- для друга й брата,
а для ката -- грім.

Є невисохні джерела, --
вирувати їм.

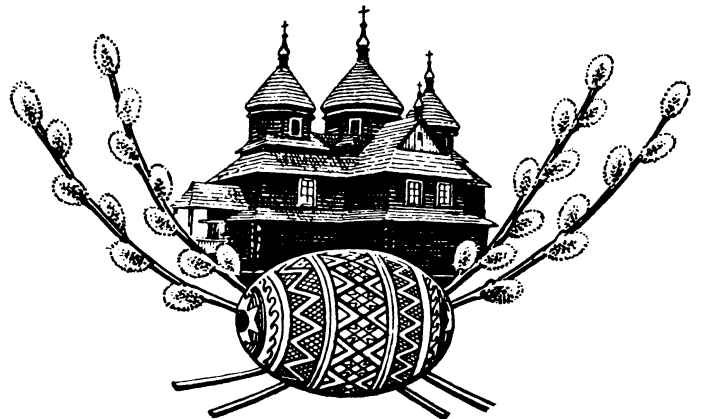
Зашуми, Дніпро,
про красу й добро,
про народ наш незборимий
зашуми, Дніпро.

Ніби матері долоні --
лагідна вода.

Поміж вербами блукає
лада золота.

Зашуми, Дніпро,
про красу й добро,
про кохану Україну
зашуми, Дніпро.

Надворі весна вповні. Куди не глянь скрізь розвернулося, розпустилося, зацвіло пишним цвітом. Ясне сонце, тепле й приязне, ще не встигло наложити палючих слідів на землю: як на Великдень дівчина, красується вона в своїм розкішнім убранні. Поле -- що безкрає море, скільки зглянеш -- розіслало зелений килим, аж сміється в очах. Над ним синім шатром розіп'ялось небо -- ні плямочки, ні хмарочки, чисте, прозоре -- погляд так і тоне... З неба, як розтоплене золото, летиться на землю блискучий світ сонця; на ланах грає сонячна хвиля; під хвилею спіє хліборобська доля... Легенький вітерець подихає з теплого краю, перебігає з нивки на нивку, живить, освіжає кожную билинку... І ведуть вони між собою тиху-таємну розмову; чутно тільки шелест жита, травиці... А згори лине жайворонкова пісня: доноситься голос, як срібний дзвіночок, -- тремтить, переливається, застигає в повітрі... Перериває його перепелячий крик, зірвавшись угору; заглушає докучне сюрчання трав'яних коників, що як не розірвуться, -- і все те зливається до купи в якийсь чудний гомін, вривається в душу, розбуркує в ній добрість, щирість, любов до всього... Гарно тобі, люблю, весело!

ЗРОБІТЬ ПРИЄМНІСТЬ і користь
Вашим дітям -- пошліть їх літом
на один із таборів ОДУМ-у!

РОЗКЛАД ТАБОРІВ ОДУМ-у НА ЛІТО 1992 РОКУ

США

Оселя ОДУМ-у "Київ" -- Аккорд, Н.Й.
Від 5-ого липня до 18-ого липня

Відпочинково-Виховний Табір Юного ОДУМ-у.

Від 26-ого липня до 8-ого серпня

Кобзарський Табір

За інформаціями звертатись до:

Alex Neprel
85-71 148th St.
Jamaica, N.Y. 11435
Tel. (718) 657-0317

Також відбудеться табір малят ОДУМ-у
і тиждень сеньйорів.

Дві подружки-бандуристки: Рая Кузик (Тренгтон, США) і
Люба Манько (Детройт, США).

ХІІ-ий кобзарський табір ім. Лесі Українки.

Лондон, Онт.
(серпень 1991 р.)
Фото --
Валентини Родак.

КАНАДА

Оселя ОДУМ-у "Україна" -- Лондон, Онт.
Від 12-ого до 25-ого липня

30-ий Відпочинково-Виховний Табір Юного
ОДУМ-у.

За інформаціями звертатись до:

Taras Lishchyna
26 Hampshire Hts.
Islington, Ontario M9B 2K4
Tel. (416) 622-0482

Vira Petrusa,
Tel. (313) 573-2514

Natalie Konowal,
Tel. (312) 772-7789

Від 26-ого липня до 9-ого серпня

13-ий Кобзарський Табір

За інформаціями звертатись до:

Walentina Rodak
12 Minstrel Dr.
Toronto, Ont. M8Y 3G4
Tel. (416) 255-8604

ЯКЩО ВИ не допоможете своїм дітям,
ніхто за Вас того не зробить!

---

*Веселих та Щасливих
Великодніх Свят!*

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ

До редакції жур. "Молода Україна".

...Число "Молодої України" за жовтень-листопад
дуже змістовне і цікаве. Особливо цікаві статті
Валентини і Оксани Родак, а також Анатолія
Іваницького.

З пошаною,

Петро Одарченко,
17.11.1992.

5-го квітня 1992.
Дорогі мої!

Дуже прикро, але і цього разу не зможу приїхати
на зустріч і конференцію. Очевидно, що всім вам
бажаю якнайкращих успіхів у всьому.

Радий, що наше постійне невідвертання обличчя
свого від України робить для нас особливу честь. Ми

можемо з гордістю за організацію дивитися в очі
кожній українській людині і на Україні, і в Діаспорі.

З нами сталося, во істину, так, як співається в
марші ОДУМ-у. І нехай ці слова будуть з Вами, як і з
вашими нащадками поруч з благословенням самого
Господа:

*"Ми об'їхали землю навколо,
Пропливли океани й моря,
Та тебе не зрікались ніколи,
Україно ясна, як зоря!"*

Особисто ВІРЮ, що ніхто з вас, подібно до ваших
батьків, НІКОЛИ не зрікся і не зрікатиметься того,
що є для нього самим життям!

З Богом до дальшої праці, мої молоді Друзі!

Відданий Вам усім -- ваш,

Микола Французенко

ЖЕРТВОДАВЦІ НА РАДІОПРОГРАМУ "МОЛОДА УКРАЇНА" В ТОРОНТО (за липень і серпень 1991 р.)

Леонід Кириченко
(Гамільтон) \$20.00

Марія і Петро Дяконов
(Британська Колумбія) 25.00

Катерина і Богдан Мусії 30.00

Марія і Григорій Романенки
(у пам'ять дорогих братів
-- Василя і Бориса,
які упокоїлись 25.07.1990
і 26.07.1990) 50.00

Іван Дубилко
(...керівникові і всім дикторам
бажаю доброго здоров'я
і витривалося у вашій
діяльності) 100.00

***

(за вересень і жовтень 1991 р.)
-- з нагоди 21-ої річниці
програми

Марія і Григорій Романенки \$25.00

Катерина Щербань 25.00

Євгенія і Тиміш Таборовські 25.00

Віра й Андрій Ліщини
(Вітаємо і поздоровляємо
керівника і ведучих програм
"Молодої України"
з 20-тирічним існуванням
і початком 21-го року праці.
Бажаємо успіхів, наснаги
і витривалості продовжувати
програму в цей історичний час,
час досягнень українським
народом -- української
незалежної держави.) 25.00

Броніслава й Олександр
Тимошенки 26.00

Катерина і Богдан Мусії 30.00

Тетяна й Ярослав
Романишини 50.00

Марія Квас
(Бажаю всього
найкращого.) 100.00

Петро Копил
(Бажаю хороших успіхів
у вашій програмі.
Ваш постійний слухач.) 100.00

***

(на нев'янучий вінок
пожертви склали:)

Горпина Білорібка
(у пам'ять дорогого сина
Михайла) \$20.00

Марія Квас
(у 10-у річницю смерті
дорогого чоловіка,
св. п. Йосипа Кваса) 50.00

Ліза Звірховська
(у 1-у річницю упокоєння
незабутнього чоловіка
Олексія) 100.00

Анна Семенен
(у 7-у річницю упокоєння
св. п. Петра Семенен.
Вічна йому пам'ять.) 100.00

***

(за листопад і грудень 1991 р.)

Катерина і Богдан Мусії \$55.00

Крайовий Комітет УДРП
на Канаду (голова -- Вікентій
Літвінов) 50.00

***

(з нагоди свята

Різдва Христового) -- 1992 р.

Ніна Козій \$25.00

Катерина Щербань 25.00

Поліна і Володимир
Дмитренки 35.00

Катерина і Богдан Мусії 35.00

Марія Квас 50.00

Христина Романів 50.00

Олена Лисик (Ошава) 100.00

Анна і Михайло Кухарчуки 100.00

***

(за лютий і березень 1992 р.)

Броніслава і Олександр
Тимошенки \$25.00

Катерина і Богдан Мусії 30.00

Люся і Володимир Тимошенки
(на нев'янучий вінок у 10-у
річницю смерті мами, св. п.
Олександри Омельченко) 30.00

Галина і Василь Шапка
(у 5-у річницю упокоєння
Анатолія Шапки) 50.00

Євдокія Роман
з донькою Зіною Корець і сином
Іваном Романом з родинами
(на нев'янучий вінок, у 18-у
річницю смерті дорогого мужа,
батька і дідуся св. п.
Григорія Романа) 50.00

Д-р Євгенія Пастернак 400.00

***

(за м. квітень 1992 р.)

Броніслава і Олександр
Тимошенки \$20.00

Осип Артишук 30.00

Зоя Гречка
(у пам'ять Бориса Шевкалінка
з м. Чистякове на Донбасі) 50.00

За фінансову підтримку всім жертводавцям щиро дякуємо.
Головна Виховна Рада Старших Виховників ОДУМ-у в Канаді.

ROMANIW CHRYSTYNA
CHRISTINE'S BEAUTY SALON
949 DUNDAS ST. W.
TORONTO
368-8587

MOLODA UKRAINA

If not delivered please return to:
Box 40, Postal Station "M"
TORONTO, ONT., CANADA
M6S 4T2

Ціна 2.00 дол.
в США і Канаді

ЗУСТРІЧ

ОДУМ-у

З УКРАЇНСЬКИМ ГРОМАДЯНСТВОМ У 1992 РОЦІ

ПРИСВЯЧЕНА

ПЕРШІЙ РІЧНИЦІ

НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

ВІДБУДЕТЬСЯ

від 4-го до 6-го вересня
в Чикаго, США

"UKRAINA" VACATION RESORT INC.

"УКРАЇНА" ВІДПОЧИНКОВА ОСЕЛЯ

Resort:

R. R. 1 (Gore Road), Dorchester, Ont., Canada N0L 1G0

Tel: (519) 659-2963

